

Fremsat den 23. februar 2022 af kulturministeren (Ane Halsboe-Jørgensen)

Forslag

til

Lov om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love

(Dispensation og klagesagsbehandling m.v. på fortidsmindeområdet)

Kulturministeriet

§ 1

I museumsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014, som ændret ved § 46 i lov nr. 1715 af 27. december 2016, foretages følgende ændringer:

1. I § 29 e, stk. 1, 1. pkt., indsættes efter »fortidsminder«: »medmindre ændringen er af underordnet betydning efter regler fastsat i medfør af § 29 e, stk. 6«.

2. I § 29 e indsættes som stk. 6:

»Stk. 6. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om ændring i tilstanden af fortidsminder, der er af underordnet betydning efter stk. 1, herunder hvilke ændringer i tilstanden af et fortidsminde der anses for at være af underordnet betydning.«

3. I § 29 j indsættes som stk. 3-9:

»Stk. 3. Ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1, kan følgende blandt andet tillægges positiv vægt:

- 1) Forholdet er foranlediget af anden lovgivning.
- 2) Forholdet muliggør nutidig, etableret anvendelse.
- 3) Forholdet sikrer og styrker fortidsmindets bevaring.
- 4) Forholdet sikrer og styrker formidling og tilgængelighed af fortidsmindet.
- 5) Forholdet er forskningsbetinget.
- 6) Fortidsmindet danner ramme om midlertidige aktiviteter.

Stk. 4. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om særlige tilfælde, der kan begrunde undtagelse efter stk. 1, jf. § 29 e, stk. 1, og om vilkår der kan stilles ved meddelelse af dispensation.

Stk. 5. Anmodning om dispensation efter § 29 j, stk. 1, skal indgives til Slots- og Kulturstyrelsen ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, som styrelsen stiller til rådighed. Anmodninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af styrelsen, jf. dog stk. 7 og 8.

Stk. 6. Kulturministeren kan stille krav om anvendelse af digital kommunikation, herunder bestemte it-systemer, særlige digitale formater, den til enhver tid gældende, nationale eID-løsning eller lignende.

Stk. 7. Hvis Slots- og Kulturstyrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at den der anmoder ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, skal styrelsen tilbyde, at anmodningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening efter stk. 5. Slots- og Kulturstyrelsen bestemmer, hvordan en anmodning omfattet af 1. pkt. skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt.

Stk. 8. Slots- og Kulturstyrelsen kan helt ekstraordinært ud over de i stk. 7 nævnte tilfælde undlade at afvise en anmodning, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for styrelsen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.

Stk. 9. En digital anmodning anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for Slots- og Kulturstyrelsen.«

4. I § 29 t, stk. 1, og stk. 2, 1. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

5. I § 29 t, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3, 2. pkt., ændres » , som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9,« til: » , som behandler sagen i afdelingen omhandlet af § 3, stk. 1, nr. 9,«.

6. I bilag 1, kapitel 1, indsættes efter »Følgende fortidsmindetyper er omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29

e, hvis de er synlige i terrænet« » og er opført i år 1865 eller senere«.

7. I bilag 1, kapitel 2, indsættes som nr. 18 og 19:

- »18) Fortidsminder omfattet af kapitel 1, som er opført i år 1865 eller senere.
- 19) Øvrige kulturhistoriske anlæg, konstruktioner og sammenhænge, der af kulturministeren vurderes væsentlige at sikre som fortidsminde.«

Erhvervsministeriet

§ 2

I lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved § 57 i lov nr. 338 af 2. april 2019, § 27 i lov nr. 58 af 28. januar 2020, § 73 i lov nr. 133 af 25. februar 2020 og § 2 i lov nr. 784 af 4. maj 2021, foretages følgende ændringer:

1. Overalt i loven ændres »miljø- og fødevareministeren« til: »miljøministeren, ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri samt kulturministeren« og »Miljø- og Fødevareministeriet« til: »Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Kulturministeriet«.

2. I § 2, stk. 1, nr. 3, ændres »16 sagkyndige medlemmer« til: »18 sagkyndige medlemmer«.

3. I § 2, stk. 5, ændres »nr. 1-8« til: »nr. 1-9«.

4. I § 3, stk. 1, ændres »ni afdelinger« til: »ti afdelinger«.

5. I § 3, stk. 1, nr. 8, ændres »veterinærforhold eller« til: »veterinærforhold,«.

6. I § 3, stk. 1, indsættes efter nr. 8 som nyt nummer:

»9) 2 sagkyndige i kulturarvsforhold eller«.

Nr. 9 bliver herefter nr. 10.

7. I § 4 indsættes efter stk. 8 som nyt stykke:

»Stk. 9. Til beskikkelse som sagkyndige medlemmer efter § 3, stk. 1, nr. 9, og suppleanter for disse indstiller Organisationen Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, ICOMOS Danmark og Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur i forening tre kandidater. Dansk Industri, BYFO Historiske Huse, Landbrug & Fødevarer, Bygherreforeningen og Landdistrikternes Fællesråd indstiller ligeledes i forening tre kandidater.«

Stk. 9 bliver herefter stk. 10.

8. I § 4, stk. 9, der bliver stk. 10, ændres »stk. 2-8« til: »stk. 2-9«.

Miljøministeriet

§ 3

I lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 33, stk. 2, 1. pkt., og § 78, stk. 1, 1. pkt., stk. 3, 1. pkt., stk. 4, 1. pkt., stk. 6, 2. pkt., og stk. 7, 2. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 4

I lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1218 af 25. november 2019, som ændret senest ved lov nr. 787 af 4. maj 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 91, stk. 2, 1. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 5

I lov om råstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 124 af 26. januar 2017, som ændret ved § 3 i lov nr. 427 af 18. maj 2016, § 7 i lov nr. 720 af 8. juni 2018 og § 9 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 13, stk. 1, 1. og 2. pkt., og stk. 2, 1. pkt., og § 26, stk. 2, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 6

I lov om vandløb, jf. lovbekendtgørelse nr. 1217 af 25. november 2019, som ændret ved § 4 i lov nr. 2210 af 29. december 2020 og § 8 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 80, stk. 1, 1. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 7

I lov om skove, jf. lovbekendtgørelse nr. 315 af 28. marts 2019, som ændret ved § 11 i lov nr. 126 af 30. januar 2021 og § 2 i lov nr. 1177 af 8. juni 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 60, stk. 1, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 8

I lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), jf. lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 48, stk. 3, 1. pkt., og stk. 4, 1. pkt., og § 49, stk. 1, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 9

I lov om nationalparker, jf. lovbekendtgørelse nr. 120 af 26. januar 2017, foretages følgende ændring:

1. I § 29, stk. 1 og 3, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 10

I lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, jf. lovbekendtgørelse nr. 123 af 26. januar 2017, som ændret ved § 13 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 44, stk. 2-4, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 11

I lov om vandforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1450 af 5. oktober 2020, som ændret ved § 5 i lov nr. 2210 af 29. december 2020, § 5 i lov nr. 126 af 30. januar 2021 og § 2 i lov nr. 127 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 75, stk. 1, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 12

I lov om forurennet jord, jf. lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017, som ændret ved § 16 i lov nr. 278 af 17. april 2018 og § 3 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 77, stk. 2, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 13

I lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017, foretages følgende ændring:

1. I § 53 ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 14

I lov om vurdering og styring af oversvømmelsesrisikoen fra vandløb og søer, jf. lovbekendtgørelse nr. 1085 af 22. september 2017, foretages følgende ændring:

1. I § 15, stk. 1, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 15

I lov om havstrategi, jf. lovbekendtgørelse nr. 1161 af 25. november 2019, foretages følgende ændring:

1. I § 19 ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 16

I lov om kystbeskyttelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 705 af 29. maj 2020, foretages følgende ændring:

1. I § 18, stk. 1 og 3, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 17

I lov om Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram, jf. lovbekendtgørelse nr. 101 af 26. januar 2017, foretages følgende ændring:

1. I § 19, stk. 2, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 18

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juni 2022.

Stk. 2. § 1, nr. 6 og 7, finder ikke anvendelse på fortidsminder, der er opført i år 1865 eller senere, og som inden lovens ikrafttræden er omfattet af kapitel 1 i lovens bilag. For sådanne fortidsminder finder de hidtil gældende regler anvendelse, indtil kulturministeren meddeler, hvilke fortidsminder der skal være beskyttede og i hvilken udstrækning.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets baggrund
  - 2.1. Museumsloven
  - 2.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
3. Lovforslagets hovedpunkter
  - 3.1. Formidling af og tilgængelighed til beskyttede fortidsminder
    - 3.1.1. Gældende ret
    - 3.1.2. Kulturministeriets overvejelser
    - 3.1.3. Den foreslåede ordning
  - 3.2. Nutidig, etableret anvendelse af beskyttede fortidsminder
    - 3.2.1. Gældende ret
    - 3.2.2. Kulturministeriets overvejelser
    - 3.2.3. Den foreslåede ordning
  - 3.3. Ændring i fortidsmindet af underordnet betydning
    - 3.3.1. Gældende ret
    - 3.3.2. Kulturministeriets overvejelser
    - 3.3.3. Den foreslåede ordning
  - 3.4. Konkret udpegning af fortidsminder opført i år 1865 eller senere
    - 3.4.1. Gældende ret
    - 3.4.2. Kulturministeriets overvejelser
    - 3.4.3. Den foreslåede ordning
  - 3.5. Sagkyndig medvirken i klagesagsbehandlingen
    - 3.5.1. Gældende ret
    - 3.5.2. Arbejdsgruppens overvejelser
    - 3.5.3. Erhvervsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
    - 3.5.4. Den foreslåede ordning
4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Klimamæssige konsekvenser
8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
9. Forholdet til EU-retten
10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
11. Sammenfattende skema

1. Indledning

Gennem en årrække har der været en udvikling henimod og en forventning om, at vores fælles kulturarv ikke alene skal bevares til fremtidens generationer, men at kulturarven også skal være tilgængelig og kunne formidles til samtiden. Det er således ønsket, at flest muligt skal opleve, forstå og have glæde af vores fælles kulturarv, og det er forventningen, at en styrkelse af formidling og tilgængelighed til fortidsminderne kan være med til at skabe større opbakning til selve bevaringsindsatsen.

Det overordnede princip i museumsloven om, at der ikke må foretages ændringer i fortidsminder fastholdes i lovforslaget, men det foreslås at øge muligheden for, at der i ekstraordinære tilfælde kan gennemføres fysiske formidlings- og tilgængelighedstiltag på beskyttede fortidsminder til gavn for offentligheden.

Lovforslaget har også til hensigt at skabe gennemsigtighed om, hvilke forhold der kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der kan gives dispensation til ændringer af et fortidsminde. Formålet er at gøre ansøgningsprocessen mere gennemskelig for borgere, der skal ansøge om dispensation.

Med lovforslaget indføres også mulighed for at foretage ændringer i et fortidsminde uden dispensation, hvis ændringerne er af underordnet betydning. Denne ændring har til formål at skabe større fleksibilitet i forhold til at imødekomme blandt andet private beboeres behov. Ændringer af underordnet betydning kan generelt kendetegnes ved beskedne, midlertidige og reversible ændringer.

Når et fortidsminde er 100 år gammelt træder en automatisk beskyttelse af fortidsmindet som udgangspunkt i kraft. Denne automatiske beskyttelse har vist sig at være uhensigts-

mæssig, når det gælder det forholdsvist store omfang af anlæg, som er opført i år 1865 eller senere. Da der ikke fagligt kan argumenteres for, at alle eksisterende anlæg af denne karakter skal beskyttes som fortidsminder, foreslås det, at anlæg, der er opført i år 1865 eller senere, først beskyttes, hvis der gives meddelelse herom. Forslaget vil forhindre automatisk beskyttelse af det store antal af f.eks. kilometersten og anlæg fra 2. verdenskrig. Samtidig vil forslaget muliggøre en konkret udvælgelse af beskyttelsesværdige fortidsminder opført i år 1865 eller senere og fastlæggelse af beskyttelsens arealmæssige afgrænsning.

Endelig foreslås det, at der oprettes en ny afdeling i Miljø- og Fødevarerklagenævnet, hvortil der beskikkes to sagkyndige i kulturarvsforhold. Formålet med den foreslåede ændring er at sikre, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet har den nødvendige ekspertise til at behandle sager, der påklages efter museumsloven.

2. Lovforslagets baggrund

2.1. Museumsloven

Museumslovens kapitel 8 a om bevaring af sten- og jorddiger og fortidsminder indeholder blandt andet regler om beskyttelse af fortidsminder.

Museumsloven indeholder et forbud mod at foretage ændringer i tilstanden af fortidsminder. Beskyttelse af landets fortidsminder er restriktiv, og det grundlæggende princip er, at der ikke må foretages ændringer i de beskyttede fortidsminder. Loven skal dermed sikre, at fortidsminderne i videst mulige omfang kan opleves, som de oprindeligt fremstod.

Det restriktive princip for varetagelsen af de beskyttede fortidsminder har været håndhævet, siden fortidsminder første gang blev sikret med naturfredningsloven fra 1937. Siden da har en lang række definerede typer af fortidsminder således været automatisk beskyttede ved deres synlige tilstedeværelse og uden yderligere vurdering. En lovændring i 1969 tilføjede en mulighed for at beskytte en række yderligt definerede typer af fortidsminder, som kunne beskyttes ved meddelelse. I 2004 overførtes bestemmelserne om fortidsminder til museumsloven, og disse grundlæggende principper er fortsat gældende i den nuværende museumslov.

Efter museumsloven kan kulturministeren i særlige tilfælde meddele dispensation til tilstandsændringer på beskyttede fortidsminder.

Museumsloven, forarbejderne til denne eller tidligere lovgivning angiver imidlertid ikke, hvilke kriterier der kan indgå ved den konkrete vurdering i forbindelse med en ansøgning om dispensation. Vurderingen af, om der er grundlag

for at meddele dispensation, beror derfor på administrativ praksis. Praksis har været restriktiv.

Gennem en årrække har der både fra politisk side og i befolkningen generelt været et ønske om, at vores fælles kulturarv ikke bare skal bevares til fremtidens generationer, men at den også er tilgængelig og formidles til samtiden. Kulturarven skal ikke kun være for få indforståede. Tværtimod er ønsket, at flest muligt skal kunne opleve, forstå og have glæde af vores fælles kulturarv. På den måde skabes også større opbakning til selve bevaringsindsatsen.

Denne tilgang til vurdering af fortidsminderne er anledningen til, at Kulturministeriet i juni 2021 nedsatte en arbejdsgruppe, der skulle belyse, om der er den rette balance mellem hensynet til beskyttelse af fortidsminderne og formidlingen af dem.

Arbejdsgruppen fik til opgave at komme med forslag til konkrete ændringer i museumslovens bestemmelser om beskyttede fortidsminder. Ændringerne skulle dels muliggøre gennemførelse af fysiske formidlingstiltag på beskyttede fortidsminder, dels løse en række andre udfordringer med den eksisterende museumslovs bestemmelser om beskyttede fortidsminder.

Arbejdsgruppen skulle undersøge og komme med konkrete forslag til lovændringer med henblik på at håndtere:

- 1) En styrkelse af hensynet til formidling og tilgængelighed i forbindelse med dispensation til ændringer i beskyttede fortidsminder i henhold til § 29 e og § 29 j i museumsloven
- 2) Større handlerum i relation til bebyggede fortidsminder og fortidsminder i anvendelse
- 3) Det store omfang af automatisk beskyttede fortidsminder fra det 20. århundrede
- 4) Etablering af et særskilt klagenævn på kulturarvsområdet.

2.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

Arbejdsgruppen har ved Rapport med anbefalinger fra arbejdsgruppen om ændring af museumslovens bestemmelser på fortidsmindeområdet af 19. oktober 2021 fremlagt og begrundet en række anbefalinger, der forholder sig til konkrete forslag til lovændringer.

Det fremgår af rapporten, at arbejdsgruppen er enig om, at det grundlæggende princip i museumsloven fortsat bør være at beskytte fortidsminderne og bevare dem for eftertiden og dermed sikre, at fremtidige generationer også har mulighed for at se og opleve vores fælles kulturarv. Derfor bør det overordnede princip om, at der ikke må foretages ændringer i fortidsminder, fastholdes.

Det eksisterende lovgrundlag er i store træk uændret siden 1937 og giver kun meget begrænset vejledning til hvilke kriterier, der skal lægges til grund for vurdering af, om der kan gives dispensation. Arbejdsgruppen har drøftet lovgrundlaget og Slots- og Kulturstyrelsens eksisterende praksis vedrørende dispensation til ændringer i fortidsminder. Arbejdsgruppen fandt, at der er blevet fastlagt en praksis, som på mange måder er velfungerende, og hvor man bl.a. forsøger at komme borgere/ejere/brugere i møde på trods af et restriktivt udgangspunkt.

Ifølge rapporten vurderer arbejdsgruppen, at det vil være nyttigt at tydeliggøre en del af de kriterier og forhold, som indgår i den fastlagte praksis, i lovgivningen, så retsgrundlag og praksis fremstår mere gennemsigtigt og tydeligt for borgerne.

Det er endvidere arbejdsgruppens opfattelse, at der i forbindelse med ændringer, der tilgodeser formidling af og tilgængelighed til fortidsminder, undtagelsesvist bør kunne ske en mere lempelig administration af lovens restriktive udgangspunkt. Administrationen skal dog stadig ske under hensyntagen til fortidsmindets fysiske struktur og samlede visuelle fremtræden. Arbejdsgruppen tillægger det desuden vægt, at ændringer på fortidsmindet i udgangspunktet skal være reversible.

Det fremgår af rapporten, at arbejdsgruppen anbefaler, at der i museumslovens § 29 j indføres et nyt stk. 3, der beskriver, hvor kulturministeren i særlige tilfælde kan gøre undtagelse fra bestemmelserne i § 29 e, stk. 1, § 29 f og § 29 g, stk. 1 og 2. Arbejdsgruppen foreslår, at ved vurderingen af om der foreligger et særligt tilfælde efter museumslovens § 29 j, stk. 1, skal Kulturministeren tillægge det positiv vægt, at 1) forholdet er foranlediget af anden lovgivning, 2) forholdet muliggør nutidig, etableret anvendelse, 3) forholdet sikrer og styrker fortidsmindets bevaring, 4) forholdet sikrer og styrker formidling af og tilgængelighed til fortidsmindet, 5) forholdet er forskningsbetinget, eller 6) fortidsmindet danner ramme om midlertidige aktiviteter. En del af de kriterier, som arbejdsgruppen foreslår indarbejdet i et nyt stk. 3 til museumslovens § 29 j, anvendes i gældende fastlagt praksis. Dette vil sikre, at både ejere, borgere og myndigheder har et klart og tydeligt retsgrundlag at forholde sig til. Det vil også gøre loven nemmere at administrere samt skabe gennemsigtighed og forudsigelighed for borgere, der ansøger om dispensation og modtager en afgørelse.

Arbejdsgruppen anbefaler, at dispensation til ændringer i beskyttede fortidsminder, der er betinget af formidling og tilgængelighed, kun i begrænset omfang må påvirke fortidsmindets fysiske dele eller forståelsen og oplevelsen af fortidsmindet og dets visuelle fremtoning negativt. Ændringerne skal ligeledes i udgangspunktet være reversible, fagligt begrundede og fremme en bedre forståelse og oplevelse af fortidsmindet for offentligheden. Arbejdsgruppen anbefaler

dog, at der undtagelsesvist kan gives dispensation til mere omfattende visuelle og fysiske ændringer end efter hidtidig praksis, hvis disse ændringer vurderes ekstraordinært at understøtte fortidsmindets formidling og tilgængelighed, og hvis der er tale om et fagligt velbegrunder projekt, der samlet set styrker forståelsen og oplevelsen af fortidsmindet til gavn for almenvellet. Der er i arbejdsgruppen enighed om, at kommercielle behov ikke skal kunne udløse lempeligere administration. Arbejdsgruppen mener dog, at museers eller fortidsminders indretninger (f.eks. museumsbutikker, caféer, restauranter, udstillingsale), kan tilgodeses, hvis det kan godtgøres, at disse gavner fortidsmindets formidling.

En række beskyttede fortidsminder har i dag en anvendelse, der ikke er en del af fortidsmindets oprindelige funktion. Denne anvendelse vil ofte være etableret allerede forud for fredningens ikrafttræden typisk i form af privat beboelse eller offentlig anvendelse og/eller som udflugtssted. Der vil ofte være tale om ønsker om ændringer foranlediget af private behov, der ikke nødvendigvis er lovkrav om. Ønsker om ændringer foranlediget af nutidig og etableret anvendelse vil således især være gældende i forbindelse med behov affødt af fortidsmindernes aktuelle og lovlige brug. Forholdet er i særdeleshed gældende for kategorierne bebyggede (middelalderlige) voldsteder og forsvarsanlæg (efter 1536). Tilsvarende kan være gældende for andre typer af fortidsminder, der er i fortsat anvendelse med deres oprindelige funktion (typisk broer og (vej)dæmnings).

Arbejdsgruppen anbefaler, at der i forbindelse med vurderingen af om, der er tale om et særligt tilfælde, som kan begrunde dispensation på denne type fortidsminde, kan udvises større fleksibilitet i forhold til at imødekomme privat beboelse samt almene, offentlige behov. Ændringerne skal være begrænset i både omfang og udtryk og i udgangspunktet reversible. Det er således væsentligt, at den aktuelle ændring i videst mulige omfang tilgodeser hensynet til fortidsmindets bevaringsværdier. Det er derfor bl.a. vigtigt, at de fysiske indgreb på fortidsmindet minimeres og planlægges uden for fortidsmindets særligt sårbare dele.

Arbejdsgruppen anerkender desuden, at der er en særlig problemstilling vedrørende beboede fortidsminder og fortidsminder i anvendelse. Gruppen finder, at en mere lempelig administration på denne type af fortidsminder skal gøres mulig, så også nutidige behov kan imødekommes af hensyn til borgere og beboeres nutidige brug. Der vil dog altid skulle henses til fortidsmindets fysiske struktur og samlede visuelle fremtræden. Tilstandsændringer af denne karakter bør derfor stadig kun i ubetydeligt omfang medføre fysiske og visuelle indgreb på fortidsmindet.

Arbejdsgruppen finder desuden, at der er behov for at kunne differentiere imellem forskellige typer af fortidsminder, således at der på mere robuste fortidsminder – typisk større voldsteder og forsvarsanlæg – gives mulighed for en mere

lempelig administration end på andre, mere sårbare fortidsminder. Der vil dog altid ved afgørelser om dispensation skulle henses til fortidsmindets autenticitet, fysiske struktur og samlede visuelle fremtræden.

Arbejdsgruppen har desuden drøftet, hvorvidt muligheden for lempeligere administration kun skal gælde i forhold til private og offentlige behov, eller om en ændring også kan tilgodeses, hvis den er foranlediget af kommercielle behov. Der er i arbejdsgruppen enighed om, at kommercielle behov ikke skal kunne udløse lempeligere administration for så vidt angår dispensation efter museumslovens § 29 j.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der indsættes en bemyndigelsesbestemmelse til kulturministeren, så det uden en lovændring bliver muligt at uddybe og justere, hvilke forhold, der skal tillægges vægt ved vurdering af, om der er tale om et særligt tilfælde, der kan foranledige dispensation, og hvilke vilkår, der kan stilles, hvis der meddeles dispensation.

En række fortidsminder er i dag i anvendelse eller omfattet af en bebyggelse, der ikke har relation til det historiske anlæg. Museumsloven giver kun begrænset mulighed for en lempeligere administration på sådanne lokaliteter. Derfor bliver Slots- og Kulturstyrelsen i mange tilfælde nødt til at håndhæve den generelt strenge praksis for dispensation, også selv om det aktuelle fortidsmindes status og anvendelse kunne tilsige en lempeligere vurdering. En parallel problemstilling gælder også andre typer beskyttede fortidsminder, f.eks. historiske broer, der stadig anvendes. Selv om arbejdsgruppen anbefaler at fastholde det overordnede princip i museumslovens § 29 e om, at der ikke må foretages ændringer i fortidsminder, vurderer gruppen dog, at der er behov for en bagatelgrænse, der definerer en række forhold som værende af underordnet betydning og således ikke kræver dispensation. Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at der sker en begrænset lempelse af museumslovens § 29 e, stk. 1, således at der lovligt kan foretages ændringer af underordnet betydning.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der indsættes en bemyndigelsesbestemmelse til kulturministeren, så det bliver muligt at justere hvilke forhold, som regnes af underordnet betydning, uden en lovændring.

Arbejdsgruppen skulle også komme med forslag til, hvordan den store tilvækst af nyere fortidsminder, der i dag er beskyttet af museumslovens bilag 1, kapitel 1, vil kunne mindskes på en faglig forsvarlig måde. Museumslovens bilag 1, kapitel 1, indeholder en liste over kategorier af fortidsminder, som er automatisk beskyttede, herunder forsvarsanlæg. Kapitel 2 indeholder en liste over fortidsminder, som først er beskyttede efter meddelelse. Den automatiske beskyttelse træder i udgangspunktet i kraft, når et fortidsminde er 100 år gammelt. Den gældende automatiske beskyttelse medfører, at der med tiden vil ske en stor

automatisk tilvækst af beskyttede fortidsminder, der ikke nødvendigvis alle er lige væsentlige at beskytte, og ikke har samme kulturhistoriske relevans. Med det 20. århundredes fortidsminder er der særligt tale om gruppen af synlige forsvarsanlæg fra 1. Verdenskrig og med tiden også 2. Verdenskrig. Hertil kommer bl.a. et stort antal kilometersten. Den automatiske tilvækst af fortidsminder kan desuden være til ulempe for borgere, lodsejere, planlæggere og myndigheder.

Det fremgår af rapporten, at arbejdsgruppen er enig om, at det hverken er fagligt forsvarligt eller administrativt hensigtsmæssigt automatisk at beskytte alle nyere fortidsminder *en bloc*, når de bliver over 100 år gamle. Arbejdsgruppen anbefaler, at der i stedet indføres en ordning, hvor der foretages en konkret og faglig vurdering af "nyere" bevaringsværdige anlæg, så disse først omfattes af beskyttelse efter meddelelse på baggrund af en konkret vurdering af fortidsmindets kulturhistoriske værdi. Det blev i den anledning diskuteret, om en grænse skulle defineres af et bestemt årstal, eller om der skulle fortsættes med en rullende 100-års grænse. Der var dog enighed om, at en fast grænse gav bedst mening. Arbejdsgruppen har derfor besluttet, at grænsen bør fastlægges ved år 1865. Årstallet er valgt, idet forsvarsværker fra de slesvigske krige 1848-1851 og 1864 dermed fortsat vil indgå i den automatiske beskyttelse, hvorimod forsvarsværker herefter først beskyttes ved meddelelse. Også en senere grænse (1875 eller 1880) blev diskuteret, men afvist, da den overordnet set ikke vurderedes at ville medføre væsentlige administrative lettelser i forhold til 1865-grænsen.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der indføres en ny kategori (nr. 18) af fortidsminder i museumslovens bilag 1, kapitel 2, hvorved fortidsminder, som er opført efter 1865, først vil være beskyttede efter meddelelse. For at sikre de fortidsminder, der allerede er beskyttede efter den gældende lov, men efter en lovændring vil falde ind under den nye kategori, anbefales det, at der i loven indskrives en overgangsparagraf, som sikrer, at de fortidsminder, som allerede er automatisk beskyttede efter den gældende lov, opretholder denne beskyttelse, indtil der er foretaget en konkret faglig definerings af fortidsmindets kulturhistoriske værdi.

Arbejdsgruppen vurderer desuden, at der er væsentlige fortidsminder, som i dag ikke kan beskyttes, fordi de ikke er omfattet af kategorierne i museumslovens bilag 1. Det kan f.eks. være middelalderlige dyrefolde, tørvebyggede boder samt militære anlæg, der ikke er forsvarsanlæg (f.eks. observationsposter og flyveskjul). Derfor anbefaler arbejdsgruppen, at museumslovens bilag 1, kapitel 2 tilføjes en ny kategori (nr. 19), der kan omfatte sådanne øvrige kulturhistoriske anlæg, konstruktioner og sammenhænge, der vurderes væsentlige at beskytte som fortidsminde.

Klager over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelser jf. museumslovens § 29 j stk. 1 og § 29 o, stk. 4. behandles i Mil-

jø- og Fødevareklagenævnet, som har ni forskellige afdelinger. Klager over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelser behandles i nævnets såkaldte "læge afdeling", hvilket betyder, at der i dag ikke deltager medlemmer med kulturarvsfaglig viden i behandlingen af klager.

Miljø- og Fødevareklagenævnets mangel på medlemmer med faglig viden på det kulturhistoriske område og dermed manglende faglighed til at træffe afgørelser i kulturarvsager har givet anledning til kritik i den offentlige debat. Arbejdsgruppen fik derfor til opgave dels at belyse fordele og ulemper ved at fastholde den eksisterende klageadgang til Miljø- og Fødevareklagenævnet og pege på, hvilke kompetencer nævnet evt. bør suppleres med, og dels belyse fordele og ulemper ved at etablere et særskilt Kulturarvsklagenævn og pege på en mulig sammensætning af et sådant nævn i forhold til kompetencer.

Arbejdsgruppen drøftede en status quo-model, hvor den eksisterende klageadgang fastholdes i Miljø- og Fødevareklagenævnets såkaldte "læge afdeling" uden sagkyndige. Desuden blev der drøftet en anden model med oprettelse af en ny kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvor der tilknyttes to sagkyndige med faglig indsigt på kulturarvsområdet. De to sagkyndige i en ny kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet vil skulle udpeges på samme måde som ved nævnets otte andre nævnsafdelinger, hvor et antal relevante organisationer på fagområdet i fællesskab indstiller de to sagkyndige. Arbejdsgruppen har drøftet fordele og ulemper vedrørende de to modeller og konstaterer, at Miljø- og Fødevareklagenævnets læge afdeling uden deltagelse af sagkyndige, stort set har ladet sine afgørelser følge den linje, som den faglige myndighed Slots- og Kulturstyrelsen har lagt. Dette kunne tale for modellen, hvor klagebehandlingen forbliver i Miljø- og Fødevareklagenævnets læge afdeling. Arbejdsgruppen forventer imidlertid, at der vil komme flere klagesager som følge af en lempelse af det restriktive princip for varetagelsen af de beskyttede fortidsminder, hvis en ændring af museumslovens § 29 j gennemføres. Lempelsen må forventes at give flere sager, som kan siges at udgøre grænsetilfælde, og som må forventes at blive påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Arbejdsgruppen vurderer, at det med gennemførelsen af en lovændring og fastlæggelse af en ny praksis vil være en fordel, at klagesagerne vil blive behandlet af to sagkyndige inden for kulturarvsområdet. Endvidere vil formanden for Miljø- og Fødevareklagenævnet have mulighed for at indkalde ad hoc sagkyndige i konkrete sager. Dette er ikke muligt i den læge afdeling, hvor klagesagsbehandlingen over afgørelser truffet efter museumslovens § 29 j, bliver behandlet nu.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der oprettes en kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet. Derved vil afgørelser være baseret på et relevant fagligt grundlag ved hjælp af to faste sagkyndige på kulturarvsområdet. Arbejdsgruppen

anbefaler, at de to sagkyndige vælges blandt personer med arkæologiske fagkompetencer, herunder evt. bygningsarkæologisk viden. Arbejdsgruppen anbefaler, at Organisationen Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, Kommunernes Landsforening, Dansk Industri og ICOMOS kan indgå som mulige organisationer til udpegning af sagkyndige til nævnet. Arbejdsgruppen bemærker i den forbindelse, at det er vigtigt, at de organisationer, som skal udpege de sagkyndige, har en demokratisk repræsentationsstruktur, og at de udpegede sagkyndige har et egentligt mandat.

3. Lovforslagets hovedpunkter

3.1. Formidling af og tilgængelighed til beskyttede fortidsminder

3.1.1. Gældende ret

Museumslovens kapitel 8 a skal beskytte fortidsminderne, både som historiske monumenter og landskabelige elementer. Beskyttelsen omfatter således både fortidsmindets fysiske dele, herunder fortidsmindet som arkæologisk og historisk kildemateriale og dets visuelle fremtoning.

Efter museumslovens § 29 e, stk. 1, 1. pkt., må der ikke foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dette gælder alle fysiske indgreb i selve fortidsmindet. Det vil sige, at ingen foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindets indhold og overflade er tilladt. Herved sikres fortidsmindets arkæologiske og historiske kildemateriale. Baggrunden for bestemmelsen er dels at beskytte fortidsmindet mod ødelæggelse og dels at sørge for, at fortidsminderne fremstår på en sådan måde, at man kan forstå deres historiske funktion.

Efter museumslovens § 29 e, stk. 2, er det de typer af fortidsminder, der er optaget i bilaget til loven, som er omfattet af beskyttelsen efter § 29 e, stk. 1.

Efter museumslovens § 29 j, stk. 1, kan kulturministeren i særlige tilfælde gøre undtagelse fra § 29 e, stk. 1. Praksis for at meddele dispensation til ændringer i beskyttede fortidsminder er restriktiv. Dispensation gives sjældent, og kun når der foreligger særlige tilfælde, der kan begrunde det.

3.1.2. Kulturministeriets overvejelser

Det grundlæggende princip i museumsloven skal fortsat være at beskytte fortidsminder og bevare dem for eftertiden. Dette indebærer, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dermed sikres det, at fremtidige generationer også har mulighed for at se og opleve vores fælles kulturarv.

Formidling af og tilgængeligheden til fortidsminderne og deres fortælling er væsentlig både for at skabe forståelse

for beskyttelsen hos den enkelte samfundsborger, men i et videre perspektiv også for fortidsminderne bevaring.

Det eksisterende lovgrundlag giver meget begrænset vejledning til, hvilke forhold der kan lægges vægt på ved vurderingen af, om der kan gives dispensation til ændring af beskyttede fortidsminder, men der er i dag en velfungerende praksis, som søger at komme brugere og ejere i møde, trods lovens restriktive udgangspunkt.

Kulturministeriet ønsker imidlertid at skabe et mere gennemsnitligt administrationsgrundlag i loven i forhold til gældende praksis, og angive mere eksplicitte rammer for, hvilke forhold, der kan tillægges positiv vægt, i forbindelse med vurderingen af, om der kan meddeles dispensation til at foretage ændringer i tilstanden på beskyttede fortidsminder.

Endvidere er der et politisk ønske om at åbne op for en mere nutidig brug af et begrænset antal fortidsminder på baggrund af en række nærmere angivne forhold. Forudsætningen er, at de ønskede ændringer i udgangspunktet er reversible, fagligt begrundede og fremmer en bedre forståelse og oplevelse af fortidsmindet.

3.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at lovens § 29 j ændres, således at det fremgår, hvilke forhold der blandt andet kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1.

Den foreslåede ændring af museumslovens § 29 j vil medføre, at der efter en konkret vurdering vil kunne gives dispensation til mere omfattende visuelle og fysiske ændringer end efter hidtidig praksis, hvis sådanne ændringer vurderes ekstraordinært at understøtte fortidsmindets formidling og tilgængelighed til gavn for almenvellet.

Ændringsforslaget lægger op til, at der vil kunne gives dispensation til ændringer i ekstraordinære tilfælde, hvor det vurderes at ændringerne understøtter fortidsmindets formidling og tilgængelighed og samlet set styrker forståelsen og oplevelsen af fortidsmindet til gavn for almenvellet.

For nærmere om den foreslåede ændring henvises der til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 3.

3.2. Nutidig, etableret anvendelse af beskyttede fortidsminder

3.2.1. Gældende ret

Museumslovens kapitel 8 a skal beskytte fortidsminderne, både som historiske monumenter og landskabelige elementer. Beskyttelsen omfatter således både fortidsmindets fysiske dele, herunder fortidsmindet som arkæologisk og historisk kildemateriale og dets visuelle fremtoning.

Efter museumslovens § 29 e, stk. 1, 1. pkt., må der ikke foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dette gælder alle fysiske indgreb i selve fortidsmindet. Det vil sige, at ingen foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindets indhold og overflade er tilladt. Herved sikres fortidsmindets arkæologiske og historiske kildemateriale. Baggrunden for bestemmelsen er dels at beskytte fortidsmindet mod ødelæggelse og dels at sørge for, at fortidsminderne fremstår på en sådan måde, at man kan forstå deres oprindelige funktioner.

Efter § 29 j, stk. 1, kan kulturministeren i særlige tilfælde gøre undtagelse fra blandt andet § 29 e, stk. 1. Praksis for at meddele dispensation til ændringer i beskyttede fortidsminder er restriktiv.

3.2.2. Kulturministeriets overvejelser

Det grundlæggende princip i museumsloven skal fortsat være at beskytte fortidsminder og bevare dem for eftertiden. Dette indebærer, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dermed sikres det, at fremtidige generationer også har mulighed for at se og opleve vores fælles kulturarv.

Det eksisterende lovgrundlag giver meget begrænset vejledning til, hvilke forhold der kan tillægges positiv vægt i forbindelse med vurderingen af, om der kan meddeles dispensation til at foretage ændring i tilstanden på beskyttede fortidsminder, men der er i dag en praksis, som søger at komme brugere og ejere i møde, trods lovens restriktive udgangspunkt.

Kulturministeriet ønsker imidlertid at skabe et mere gennemsnitligt administrationsgrundlag i loven i forhold til gældende praksis og mere tydeligere rammer for, hvilke forhold, der skal tages hensyn til i forbindelse med dispensationer til at foretage ændringer på fortidsminder.

Desuden finder Kulturministeriet, at der i visse tilfælde er behov for en lempeligere praksis. En række fortidsminder er i dag i anvendelse og omfattet af bebyggelse, der ikke har relation til det historiske anlæg. Den gældende praksis kan her være til unødigt ulempe for beboerne på fortidsmindet i forhold til nutidige behov og hensyn. Kulturministeriet finder derfor, at der er grundlag for en lempeligere administration på sådanne lokaliteter, når faglige forhold ikke taler imod det.

Endvidere er der et politisk ønske om, at der på et mindre antal fortidsminder skabes lidt videre rammer for dispensation til forhold, der understøtter nutidig og etableret anvendelse. Som arbejdsgruppen peger på, vil lovændringen medføre, at det i enkelte tilfælde bliver muligt at etablere

adgangsforhold til dele af fortidsminder, der har en etableret tradition for at tjene som udsigtspunkt eller tilsvarende.

3.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at lovens § 29 j ændres, således at det fremgår, hvilke forhold der blandt andet kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1. Det vil f.eks. være, at forholdet muliggør nutidig og etableret anvendelse i form af privat beboelse samt almene, offentlige behov.

Den foreslåede ændring af museumslovens § 29 j vil medføre, at det blandt andet kan tillægges positiv vægt, at forholdet muliggør nutidig og etableret anvendelse, hvilket efter en konkret vurdering kan betyde, at der vil kunne gives dispensation til ændringer i tilstanden af beskyttede fortidsminder, der i dag har en anvendelse, der ikke er en del af fortidsmindets oprindelige funktioner, for at imødekomme privat beboelse samt almene, offentlige behov. De ændringer, der vil kunne dispenseres til, vil være begrænset i både omfang og udtryk og skal i udgangspunktet være reversible, det vil sige, at ændringerne skal kunne tilbageføres.

For nærmere om den foreslåede ændring henvises til lovforslagets § 1, nr. 3 og bemærkningerne hertil.

3.3. Ændring i fortidsmindet af underordnet betydning

3.3.1. Gældende ret

Efter museumslovens § 29 e, stk. 1, 1. pkt., må der ikke foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Det følger af museumslovens § 29 e, stk. 2, at de typer af fortidsminder, der er omfattet af beskyttelsen efter stk. 1, er optaget i bilaget til loven.

Forbuddet gælder alle fysiske indgreb i selve fortidsmindet. Det vil sige, at ingen foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindets indhold og overflade er tilladt. Herved sikres fortidsmindets arkæologiske og historiske kildemateriale. Baggrunden for bestemmelsen er dels at beskytte fortidsmindet mod ødelæggelse og dels at sørge for, at fortidsminderne fremstår på en sådan måde, at man kan forstå deres oprindelige funktioner.

Efter museumslovens § 29 j, stk. 1, kan kulturministeren i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bl.a. bestemmelsen i § 29 e, stk. 1. Praksis for at meddele dispensation til ændringer i beskyttede fortidsminder er restriktiv. Dispensation gives sjældent, og kun når der foreligger særlige tilfælde, der kan begrunde det.

Efter lovens § 29 e, stk. 1, 1. pkt., kræves der en dispensation efter § 29 j, stk. 1, hvis der lovligt skal foretages tilstandsændringer, der er af underordnet forhold.

3.3.2. Kulturministeriets overvejelser

Det grundlæggende princip i museumsloven skal fortsat være at beskytte fortidsminder og bevare dem for eftertiden. Dette indebærer, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder.

Kulturministeriet er enig i arbejdsgruppens anbefalinger om, at der indføres en meget begrænset lempelse i museumslovens § 29 e, stk. 1, således at ændringer, der kan defineres som forhold af underordnet betydning, fremover vil være lovlige. Lovændringen vil medføre, at der ikke skal indhentes dispensation til ændringer af underordnet betydning og har til hensigt at skabe lettelse for både ejere af fortidsminder og for den offentlige administration. Vurdering af forhold af underordnet betydning vil variere alt efter fortidsmindets type.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 og 2, og bemærkningerne hertil.

3.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at ændringer af tilstanden af beskyttede fortidsminder, hvor ændringerne er af underordnet betydning, fremover vil være tilladt.

Med lovforslaget foreslås indsat en hjemmel for kulturministeren til at fastsætte nærmere regler om, hvilke ændringer i tilstanden af fortidsminder, der anses for at være af underordnet betydning.

Den foreslåede ændring af museumslovens § 29 e vil medføre, at det ikke kræver dispensation efter museumslovens § 29 j, stk. 1, at foretage tilstandsændringer på beskyttede fortidsminder, når tilstandsændringen er af underordnet betydning.

Den foreslåede ændring har til formål at udvise større fleksibilitet i forhold til at imødekomme private beboeres behov og almene offentlige behov. Endvidere vil ændringen medføre administrative lettelse for ejere og myndigheder.

Forhold af underordnet betydning kan generelt kendetegnes ved at være beskedne, midlertidige og reversible forhold. Der vil således være tale om ændringer, der kun medfører ubetydelige fysiske indgreb på fortidsmindet, og som kun i ringe grad påvirker den visuelle oplevelse.

Som eksempler på forhold af underordnet betydning kan bl.a. angives sæsonvis opstilling af havemøbler og trampoliner på terræn eller udskiftning af eksisterende beplantning, der ikke vurderes at skade fortidsmindets konstruktion, kulturlag og beskyttende vækstlag. På beboede fortidsminder

kan der endvidere f.eks. være tale om renovering af bygningsdele over jorden, hvis den pågældende bygning ikke har historisk sammenhæng med fortidsmindet. På vejbroer og -dæmninger kan eksisterende asfaltbelægning og anden belægning, der ikke har historisk sammenhæng med fortidsmindet, vedligeholdes og udskiftes.

For nærmere om den foreslåede ændring henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 og 2, og bemærkningerne hertil.

3.4. Konkret udpegning af fortidsminder opført i år 1865 eller senere

3.4.1. Gældende ret

Det følger af museumslovens § 29 e, stk. 2, at de typer af fortidsminder, der er omfattet af beskyttelsen efter lovens § 29 e, stk. 1, er optaget i bilaget til loven. Af lovens § 29 e, stk. 3, fremgår det, at i bilaget til loven er fastsat, at visse typer af fortidsminder kun er omfattet af forbuddet i lovens § 29 e, stk. 1, når ejeren har modtaget en meddelelse fra kulturministeren om deres tilstedeværelse. For fortidsminder under terræn eller under bygninger kan kulturministeren i forbindelse med meddelelsen bestemme, at beskyttelsen efter stk. 1 udstrækkes til ejendomsskellet.

Ved lov nr. 454 af 9. juni 2004 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om planlægning, lov om vandløb og museumsloven blev de materielle bestemmelser herom overført fra naturbeskyttelsesloven til museumsloven.

Det følger af forarbejder til naturbeskyttelseslovens § 12, jf. Folketingstidende 1991/1992, tillæg A, spalte 1444, at efter traditionen i de øvrige europæiske lande og efter den hidtidige administrative praksis skal et anlæg være mindst 100 år gammelt fra anlægstidspunktet for at kunne betegnes som fortidsminde. Beskyttelsen omfatter såvel intakte fortidsminder som dele af fortidsminder.

Det følger også af forarbejderne til naturbeskyttelseslovens § 12, jf. Folketingstidende 1991/1992, tillæg A, spalte 1447, at bilaget til loven er således opbygget, at det angiver, hvilke fortidsmindetyper der er umiddelbart beskyttet efter loven, og hvilke der kun beskyttes, når der gives ejeren meddelelse om deres tilstedeværelse på ejendommen. Meddelelsens modtagelse er afgørende for beskyttelsens indtræden og ikke selve tinglysningen. Derved sikres, at ejeren ikke lovligt kan ødelægge fortidsmindet i tiden mellem meddelelsen og tinglysningen.

Efter kapitel 1 i bilaget til museumsloven, er følgende fortidsmindetyper omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, hvis de er synlige i terrænet: 1) Høje, røser, 2) Stengrave, dysser, jættestuer, 3) Skibssætninger, 4) Ubebyggede voldsteder og værfter, 5) Forsvarsanlæg, 6) Ødekirkegårde, 7) Ruiner, 8) Runesten, bautasten, 9) Sten med helleristninger samt 10) Kors, milepæle, vildtbanesten og lignende.

De i bilagets kapitel 1 optagne fortidsminder er, såfremt

de er jorddækkede, kun fredet efter forudgående meddelelse. Fortidsminder under terræn, ofte i form af ruiner i de tidlige byer, kendes ikke altid i deres fulde udstrækning. I de tilfælde, hvor kun dele af ruinerne er kendt, er det praksis, at fortidsmindebeskyttelsen tinglyses på et område, der svarer til den udstrækning, det oprindelige anlæg har haft, medmindre man har klare indikationer for, at ruinerne er fjernet. Det har i bymæssig bebyggelse af praktiske grunde været praksis at tinglyse beskyttelsen på hele matrikelnummeret. Det følger af forarbejderne til naturbeskyttelseslovens § 12, jf. Folketingstidende 1991/1992, tillæg A, spalte 1447.

I bilagets kapitel 2 er følgende fortidsmindetyper kun omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, når ejeren har modtaget meddelelse om deres tilstedeværelse: 1) Mølleanlæg, 2) Dæmninger, 3) Bro- og vejanlæg, 4) Stenvolde, stenrækker, 5) Bebyggede voldsteder og værfter, 6) Helligkilder, 7) Kanaler, 8) Anlæg ved eller i søer, åer og moser, 9) Bopladser, 10) Fortidsminder omfattet af kapitel 1, som ikke er synlige i terrænet, 11) Sten og træer, hvortil der er knyttet folketro, historisk overlevering eller kulturhistorisk tradition, 12) Krigergrave, 13) Mindesmærker, 14) Sten- og jorddiger, 15) Agerspor, 16) Fangstgruber samt 17) Sten- og grenkast.

3.4.2. Kulturministeriets overvejelser

Efter længe etableret praksis træder den automatiske beskyttelse i kraft, når et fortidsminde er 100 år gammelt. Den automatiske beskyttelse af visse typer af fortidsminder, jf. museumslovens bilag 1, kapitel 1, medfører, at der med tiden vil ske en stor tilvækst af beskyttede fortidsminder, der dels ikke alle er lige væsentlige at beskytte og som dels vil kunne være til ulempe for borgere, lodsejere, planlæggere og myndigheder.

Kulturministeriet finder, at der for at imødegå den store tilvækst af automatisk beskyttede fortidsminder uden faglig begrundelse bør indføres en ordning, hvor der foretages en konkret og faglig vurdering af "nyere" bevaringsværdige anlæg opført i år 1865 eller senere, som først vil være omfattet af museumslovens beskyttelse efter meddelelse. Der henvises til lovforslagets specielle bemærkninger til § 1, nr. 7, og § 18, stk. 2.

3.4.3. Den foreslåede ordning

På den baggrund foreslås det, at der i museumslovens bilag 1, kapitel 2, som ny nr. 18 tilføjes: "Fortidsminder omfattet af kapitel 1, som er opført i år 1865 eller senere".

Den foreslåede ændring af kapitel 2 i bilaget til loven vil medføre, at de fortidsmindetyper, som er nævnt i bilagets kapitel 1, og som er opført i år 1865 eller senere, vil være beskyttede efter konkret meddelelse og ikke, som efter gældende regler, være automatisk beskyttede, når de er synlige i terrænet.

Det foreslås, at der indføres en overgangsbestemmelse, der sikrer, at allerede beskyttede fortidsminder opført i år 1865 eller senere, fortsat er beskyttede, indtil kulturministeren har taget konkret stilling og meddelt, hvilke fortidsminder der fortsat skal være beskyttede og i hvilket omfang.

Den foreslåede overgangsregel vil medføre, at de væsentlige fortidsminder, som er nævnt i bilagets kapitel 1, og som er opført i år 1865 eller senere, fortsat nyder beskyttelse frem til konkret meddelelse herom.

For nærmere om denne ændring henvises til lovforslagets § 1, nr. 7, og § 18, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

3.5. Sagkyndig medvirken i klagesagsbehandlingen

3.5.1. Gældende ret

Museumslovens § 29 t regulerer, hvilke af kommunalbestyrelsens og kulturministerens afgørelser efter museumsloven, der kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Fælles for de afgørelser, der kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, er, at de behandles i den læge afdeling i nævnet, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

§§ 2-4 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet regulerer nedsættelse og sammensætning af Miljø- og Fødevareklagenævnet, herunder indstilling og beskikkelse af medlemmer til nævnet.

Det følger af § 3, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet er inddelt i ni afdelinger, der udgøres af 1 formand og 2 medlemmer, der udpeges af landsretterne blandt retternes medlemmer, jf. lovens § 2, stk. 1, nr. 1 og 2, og derudover følgende medlemmer i de enkelte afdelinger:

- 1) 2 sagkyndige i industriforhold,
- 2) 2 sagkyndige i jordbrugsforhold,
- 3) 2 sagkyndige i grundvands- og vandforsyningsforhold,
- 4) 2 sagkyndige i jordbrugsforhold,
- 5) 2 sagkyndige i marine forhold,
- 6) 2 sagkyndige i ferskvandsforhold,
- 7) 2 sagkyndige i fødevarerforhold,
- 8) 2 sagkyndige i veterinærforhold eller
- 9) 4 læge medlemmer.

Miljø- og Fødevareklagenævnet er således inddelt i otte afdelinger med i alt 16 faste sagkyndige medlemmer med sagkundskab i industriforhold, jordforureningsforhold, grundvands- og vandforsyningsforhold, jordbrugsforhold, marine forhold, ferskvandsforhold, fødevarerforhold og veterinærforhold. Endvidere består nævnet af én afdeling med 4 læge medlemmer.

De enkelte afdelinger behandler de klagesager, som efter den øvrige lovgivning og dermed materielt og sagligt henhører under den pågældende nævnsafdeling. Hvis ikke sektorloven forudsætter en bestemt nævnsafdeling, beslutter formanden ud fra sagens karakter, hvilken nævnsafdeling der skal behandle sagen. Formanden kan også vurdere, at der foreligger en særlig situation og derefter beslutte, at sagen skal behandles med en anden nævnsammensætning end den, som sektorloven har fastsat, eller at sagen f.eks. grundet dens kompleksitet skal behandles af flere af nævnets afdelinger i fællesskab, jf. § 5 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Formanden kan beslutte, at behandlingen af en sag kræver, at nævnet tiltrædes af et eller flere yderligere sagkyndige medlemmer, der ad hoc beskikkes, jf. § 3, stk. 2. Hvis formanden beslutter dette, indstiller styrelser under Miljø- og Fødevareministeriet (nu Miljøministeriet og Fødevareministeriet) et eller flere sagkyndige medlemmer med de relevante kompetencer til beskikkelse af erhvervs- og vækstministeren (nu erhvervsministeren).

Klagesager efter museumslovens § 29 t behandles i Miljø- og Fødevareklagenævnets 9. afdeling – den såkaldte læge afdeling – der ikke har sagkyndige medlemmer. Der kan ikke ske ad hoc beskikkelse af sagkyndige medlemmer efter bestemmelsen i § 3, stk. 2, til nævnets læge afdeling.

Lovens § 4 fastsætter, hvilke foreninger og organisationer, der indstiller sagkyndige medlemmer og suppleanter til de enkelte afdelinger i nævnet. Det følger af forarbejderne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 2016-17 A, L 44, som fremsat, side 55, at organisationerne og foreningerne er fastsat ud fra, hvilke emner, brancher eller erhvervsområder, der reguleres ved de afgørelser, der behandles af den pågældende afdeling af nævnet og afhængig af, hvilke behov for sagkundskab de forskellige afdelinger har. Bestemmelserne medfører, at organisationerne grupperes således, at de repræsenterer de to typisk forekommende hensyn i sagerne for det sagkyndige nævn. De to grupperinger skal i indbyrdes forening, hvilket forudsætter indbyrdes enighed, indstille hver tre kandidater, seks kandidater i alt, til beskikkelse af erhvervs- og vækstministeren (nu erhvervsministeren). Ministeren har herefter mulighed for at beskikke to sagkyndige medlemmer, én fra hver gruppering, og to suppleanter, ligeledes én fra hver gruppering.

Herudover indeholder loven bl.a. yderligere bestemmelser, der indeholder krav om høring af Miljø- og Fødevareministeriet (nu Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri) eller miljø- og fødevareministeren (nu miljøministeren og ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri) om nedsættelse af nævnet efter § 2, indstilling af sagkyndige medlemmer med relevante kompetencer til ad hoc beskikkelse efter § 3, stk. 2, fastsættelse af regler om fremgangsmåden ved eventuel uenighed om en formandsbe-

slutninger efter § 3, stk. 1, jf. stk. 2, fastsættelse af nævnets forretningsorden efter § 13, fastsættelse af regler om digital kommunikation efter § 20 og fastsættelse af regler om klagefrist og om krav til klagens indhold og form efter § 22.

3.5.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen har overvejet fordele og ulemper ved at fastholde den eksisterende klageadgang til Miljø- og Fødevareklagenævnet og ved at etablere et særskilt Kulturarvsklagenævn.

Arbejdsgruppen anfører, at klagesager over afgørelser efter museumslovens § 29 j primært omfatter klager fra ansøger vedrørende afslag på ønskede tilstandsændringer og er for langt størstedelen indgivet af ejere (privatperson eller private firmaer). Ofte er der tale om ønsker om fysiske ændringer i form af ud- og tilbygninger på eksisterende ejendomme, nybygninger, tilplantning m.v.

I perioden 2015-2019 har Miljø- og Fødevareklagenævnet afgjort 23 klager over afgørelser efter § 29 j, stk. 1. Af disse sager har nævnet afvist seks og realitetsbehandlet 17 klagesager. Dette svarer til 3% af Slots- og Kulturstyrelsens afgørelser vedrørende ansøgninger om tilstandsændringer. Miljø- og Fødevareklagenævnet har i alle tilfælde stadfæstet styrelsens afgørelse med undtagelse af et enkelt tilfælde.

Efter arbejdsgruppens opfattelse vil den foreslåede ændring af museumslovens § 29 j medføre, at der kommer flere klagesager som følge af en lempelse af det restriktive princip for varetagelsen af de beskyttede fortidsminder. Lempelsen forventes at give flere sager, som kan siges at udgøre grænsetilfælde, og som må forventes at blive påklaget til nævnet.

Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund, at der oprettes en kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvor klagesagerne behandles med deltagelse af to sagkyndige inden for kulturarvsområdet. Arbejdsgruppen anbefaler endvidere, at de to sagkyndige vælges blandt personer med arkæologiske fagkompetencer, herunder evt. bygningsarkæologisk viden.

Arbejdsgruppen anfører, at afgørelser derved vil være baseret på et relevant fagligt grundlag ved hjælp af to faste sagkyndige på kulturarvsområdet. Endvidere vil formanden for nævnet have mulighed for at indkalde ad hoc sagkyndige i konkrete sager, hvilket ikke er muligt i den læge afdeling, ligesom modellen vil også være at foretrække, når der i forlængelse af de foreslåede ændringer af museumsloven skal fastlægges en ny praksis og balance.

Arbejdsgruppen anbefaler herudover, at Organisationerne Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, Kommunernes Landsforening, Dansk Industri og ICOMOS (In-

ternational Council on Monuments and Sites) kan indgå som mulige organisationer til udpegning af sagkyndige til nævnet. Arbejdsgruppen bemærker i den forbindelse, at det er vigtigt, at de organisationer, som skal udpege de sagkyndige, har en demokratisk repræsentationsstruktur, og at de udpegede sagkyndige har et egentligt mandat.

3.5.3. Erhvervsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Efter arbejdsgruppens opfattelse vil den foreslåede ændring af museumslovens § 29 j medføre, at der kommer flere klagesager som følge af en lempelse af det restriktive princip for varetagelsen af de beskyttede fortidsminder. Lempelsen forventes at give flere sager, som kan siges at udgøre grænsetilfælde, og som må forventes at blive påklaget til nævnet.

Kulturministeriet er ikke enig i arbejdsgruppens opfattelse.

I perioden 2017-2021 har der været 39 påklagede afgørelser vedrørende beskyttede fortidsminder, hvilket svarer til 6 klagesager årligt i gennemsnit. Kulturministeriet forventer samlet set ikke, at det årlige antal klagesager vil ændre sig, som følge af lovændringen. Erhvervsministeriet lægger på baggrund af Kulturministeriets vurdering til grund, at den foreslåede ændring af museumslovens § 29 j ikke vil medføre, at der kommer flere klagesager som følge af en lempelse af det restriktive princip for varetagelsen af de beskyttede fortidsminder.

Det er på trods af, at der ikke forventes flere klagesager, Erhvervsministeriets opfattelse, at karakteren af de omhandlede sager gør det hensigtsmæssigt, at der deltager sagkyndige med arkæologiske fagkompetencer, herunder evt. bygningsarkæologisk viden, i behandlingen af sagerne.

Erhvervsministeriet finder på den baggrund, at der bør oprettes en kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvor klagesagerne behandles med deltagelse af to sagkyndige inden for kulturarvsområdet.

Arbejdsgruppen anbefaler, at Organisationerne Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, Kommunernes Landsforening, Dansk Industri og ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) kan indgå som mulige organisationer til udpegning af sagkyndige til nævnet. Arbejdsgruppen bemærker i den forbindelse, at det er vigtigt, at de organisationer, som skal udpege de sagkyndige, har en demokratisk repræsentationsstruktur og at de udpegede sagkyndige har et egentligt mandat. Arbejdsgruppen anbefaler endvidere, at de to sagkyndige vælges blandt personer med arkæologiske fagkompetencer, herunder evt. bygningsarkæologisk viden.

Kulturministeriet er enig i arbejdsgruppens anbefaling til

organisationer, som kan udpege sagkyndige til en ny kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet. Dog mener Kulturministeriet ikke, at Kommunernes Landsforening bør være udpegningsorganisation. Kulturministeriet vurderer ikke, at det er hensigtsmæssigt, at KL er med til at indstille medlemmer til klagenævnet, bl.a. fordi kommunerne som 1. instans træffer afgørelser i relation til 100 meter beskyttelseslinjen samt i sager om dispensation i relation til beskyttede jord- og stendiger, der behandles i Miljø- og Fødevareklagenævnet som 2. instans.

Endvidere mener Kulturministeriet, at antallet af organisationer, som kan udpege sagkyndige bør øges, være lige i antal og varetage hhv. et brugerperspektiv og bevaringsperspektiv. Derfor vurderer Kulturministeriet, at BYFO Historiske Huse og Landbrug & Fødevarer, Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur, Bygherreforeningen og Landdistrikternes Fællesråd bør tilføjes som organisationer, der repræsenterer et brugerhensyn.

Kulturministeriet foreslår følgende organisationer til udpegningsafdeling af sagkyndige til nævnet med følgende begrundelse.

Organisationer som repræsenterer et bevaringshensyn:

Organisationen Danske Museer (ODM) er interesseorganisation for alle danske museer – både statsanerkendte og ikke statsanerkendte. ODM repræsenterer 97 statsanerkendte museer herunder 27 museer med arkæologisk ansvar. De arkæologiske museer besidder samlet set den største arkæologiske ekspertise i Danmark.

Danmarks Naturfredningsforening er Danmarks største grønne forening, som har 130.000 medlemmer fordelt på lokalkomiteer i hver kommune. Danmarks Naturfredningsforening er den eneste forening i Danmark, der kan rejse naturfredningssager, der f.eks. også omfatter fortidsminder, og foreningen har historisk set været med til at tage initiativ til og fremme fortidsmindebeskyttelsen i Danmark.

ICOMOS Danmark (International Council on Monuments and Sites) fremmer bevaring og beskyttelse af den arkitektoniske kulturarv.

Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur arbejder for bevaring og udvikling af den arkitektoniske og kulturhistoriske kulturarv, værdifulde bygninger, landskaber og bymiljøer i Danmark. Foreningen har ca. 4.000 medlemmer og kan indsende forslag til bygningsfredning til det særlige bygningsnævnet.

Organisationer som repræsenterer et brugerhensyn:

Dansk Industri (DI) er Danmarks største arbejdsgiver og erhvervsorganisation, som repræsenterer over 18.000 små og store erhvervsvirksomheder fra stort set alle grene af erhvervslivet over hele landet.

BYFO Historiske Huse er en interesseorganisation med ca. 2.500 medlemmer, der er ejere af historiske huse. BYFO Historiske Huse arbejder for at skaffe ejere af bevaringsværdige og fredede bygninger juridiske og økonomiske forhold, så de nemmere kan passe på deres hus og dermed en væsentlig del af Danmarks kulturarv.

Landbrug & Fødevarer er hovedorganisation for landbruget. Størstedelen af de beskyttede fortidsminder befinder sig på privatejet landbrugsjord.

Bygherreforeningen er en interesseorganisation for professionelle bygherrer i Danmark. Bygherreforeningen rådgiver, bruger og udvikler bebyggelser, herunder bebyggelser på beskyttede arealer.

Landdistrikternes Fællesråd er en interesseorganisation for de danske landdistrikter som varetager fælles opgaver og interesser for danske landdistrikter. Medlemmerne tæller bl.a. en række landsdækkende organisationer, 55 kommuner og fire regioner samt lokale aktions-grupper og et større antal landsbyer og landdistriktsråd.

Erhvervsministeriet er enig i Kulturministeriets vurdering. Erhvervsministeriet lægger herved vægt på, at organisationerne og foreningerne er fastsat ud fra, at de har forudsætningerne for at indstille personer med arkæologiske og historiske fagkompetencer, herunder evt. bygningsarkæologisk viden, ligesom de repræsenterer de typisk forekommende hensyn i sager efter den foreslåede ændring af museumslovens § 29 j.

3.5.4. Den foreslåede ordning

Det foreslås på den baggrund, at der oprettes en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet ved at indsætte et nyt nr. 9 i § 3, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, så Miljø- og Fødevareklagenævnet udgøres af de faste medlemmer nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1 og 2, samt af 2 sagkyndige i kulturarvsforhold.

Der lægges med forslaget op til, at Miljø- og Fødevareklagenævnet suppleres med en særskilt afdeling med to sagkyndige i kulturarvsforhold, der skal behandle klager over afgørelser efter museumsloven. Med forslaget vil den nye afdeling blive nævnets 9. afdeling, således af de sagkyndige afdelinger ligger i 1. til 9. afdeling, mens den læge afdeling fremover vil være 10. afdeling.

Det foreslås som en konsekvens heraf tillige at ændre lovens § 2, stk. 1, nr. 3, så det fremgår, at nævnet bl.a. består af 18

sagkyndige medlemmer, jf. § 4, der beskikkes af erhvervsministeren.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelse-ernes anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2, nr. 2-6, og bemærkningerne hertil.

I forhold til, hvilke organisationer, der skal indstille kandidater til beskikkelse som sagkyndige medlemmer i den nye afdeling, foreslås endvidere, at der indsættes et nyt stk. 9 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnets § 4, hvorefter Organisationen Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening ICOMOS Danmark, Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur og Dansk Industri, BYFO Historiske Huse, Landbrug & Fødevarer, Bygherreforeningen og Landdistrikternes Fællesråd hver i forening indstiller 3 kandidater til beskikkelse som sagkyndige medlemmer efter den foreslåede § 3, stk. 1, nr. 9, samt suppleanter for disse.

Der lægges med forslaget op til, at Organisationen Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, ICOMOS Danmark, Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur, Dansk Industri, BYFO Historiske Huse, Landbrug & Fødevarer, Bygherreforeningen og Landdistrikternes Fællesråd som de relevante organisationer og foreninger indstiller sagkyndige medlemmer og suppleanter i kulturarvsforhold. Bestemmelsen medfører, at Organisationen Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, ICOMOS Danmark og Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur i forening indstiller 3 kandidater, og at Dansk Industri, BYFO Historiske Huse, Landbrug & Fødevarer, Bygherreforeningen og Landdistrikternes Fællesråd ligeledes i forening indstiller 3 kandidater. Dette svarer til, hvordan der indstilles og beskikkes medlemmer og suppleanter til de øvrige sagkyndige afdelinger i Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelse-ens anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2, nr. 7, og bemærkningerne hertil.

Herudover foreslås det, at overalt i loven ændres miljø- og fødevareministeren til miljøministeren, ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri samt kulturministeren, og at Miljø- og Fødevareministeriet ændres til Miljøministeriet, Ministeriet for fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Kulturministeriet.

Der lægges med forslaget op til, at nedsættelse af nævnet efter § 2, indstilling af sagkyndige medlemmer med relevante kompetencer til ad hoc beskikkelse efter § 3, stk.

2, fastsættelse af regler om fremgangsmåden ved eventuel uenighed om en formandsbeslutning efter § 3, stk. 1, jf. stk. 2, fastsættelse af nævnets forretningsorden efter § 13, fastsættelse af regler om digital kommunikation efter § 20 og fastsættelse af regler om klagefrist og om krav til klagens indhold og form efter § 22 fremover tillige skal ske efter høring af kulturministeren eller Kulturministeriet. Efter gældende ret skal erhvervsministeren foretage høring af miljø- og fødevareministeren (nu miljøministeren og ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri).

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelse-ernes anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget forventes samlet set at være ressourceneutralt for det offentlige, herunder statslige og kommunale myndigheder.

Den foreslåede ændring i museumsloven om, at fortidsminder opført efter år 1865 ikke vil være automatisk beskyttede, men først efter meddelelse på baggrund af en konkret, faglig vurdering, forventes at forebygge en betydelig fremtidig sagsbyrde for såvel staten og kommuner i forbindelse med administration af et stort antal nyttilkomne fortidsminder.

For så vidt angår oprettelse af en ny kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet forventes der ikke økonomiske konsekvenser for det offentlige. Miljø- og Fødevareklagenævnet behandler allerede efter de gældende regler klager over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelser om dispensation til ændringer i fortidsminder. Udgiften til denne klagesagsbehandling indgår som en del af klagenævnets samlede finansiering og vil fortsat gøre det som følge af lovændringen.

Kulturministeriet vurderer, at den ændrede museumslov samlet set ikke vil føre til flere klagesager, og dermed vil udgiften til Miljø- og Fødevareklagenævnet være den samme.

Ved udarbejdelsen af lovforslaget har de syv principper for digitaliseringsklar lovgivning været overvejet. Lovforslaget efterlever de syv principper for digitaliseringsklar lovgivning i relevant omfang.

Efter princip 1 bør lovgivningen være enkel og klar, så den er let at forstå for borgere og virksomheder. Kulturministeriet vurderer, at lovforslaget er i overensstemmelse med dette

princip, da forslaget bl.a. har til formål at give klarere regler. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at der med lovforslaget skabes et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag og ved at begreber bliver anvendt konsistent.

Efter princip 2 skal lovgivningen understøtte, at der kan kommunikeres digitalt med borgere og virksomheder. Kulturministeriet vurderer, at lovforslaget er i overensstemmelse med dette princip, da der med lovforslaget vil blive indsat bestemmelser i museumsloven om, at der kan kommunikeres digitalt i forbindelse med ansøgninger om dispensation efter museumslovens § 29 j, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om obligatorisk digital kommunikation og om fritagelse for obligatorisk digital kommunikation.

Efter princip 3 bør lovgivningen understøtte, at administrationen af lovgivningen kan ske helt eller delvist digitalt (automatisk sagsbehandling) og under hensyntagen til borgernes og virksomhedernes retssikkerhed. I forhold til princip 3 har det været overvejet, om det er muligt at gøre brug af objektive kriterier med henblik på at understøtte automatisk sagsbehandling. Kulturministeriet finder imidlertid, at i forhold til den del af lovforslaget som vedrører dispensation til ændringer, og på grund af fortidsmindernes meget forskellige karakter, er det fortsat nødvendigt med en helhedsvurdering af ansøgninger og afgørelser baseret på et konkret, fagligt skøn.

I forhold til den del af lovforslaget som omhandler konkret udpegning af fortidsminder opført i år 1865 eller senere, vil lovforslaget medføre en afskaffelse af den automatiske beskyttelse af nyere tids anlæg opført i år 1865 eller senere. Derved kan lovforslaget siges at være en fravigelse fra intentionerne i princip 3.

Den automatiske beskyttelse af fortidsminder, som træder i kraft, når fortidsmindet runder 100 år, har vist sig at være uhensigtsmæssig, særligt i forhold til nyere anlæg opført i år 1865 eller senere. Den gældende automatiske beskyttelse medfører, at der med tiden vil ske en stor automatisk tilvækst af beskyttede fortidsminder, der ikke nødvendigvis alle er lige væsentlige at beskytte og ikke har samme kulturhistoriske relevans. Med det 20. århundredes fortidsminder er der særligt tale om gruppen af synlige forsvarsanlæg fra 1. Verdenskrig og med tiden også 2. Verdenskrig. Hertil kommer blandt andet et stort antal kilometersten. I disse tilfælde er den automatiske beskyttelse af fortidsminder til stor ulempe for borgere, lodsejere, planlæggere og myndigheder pga. den afledte fortidsmindebeskyttelseslinje (naturbeskyttelseslovens § 18). En afskaffelse af den automatiske beskyttelse af nyere tids anlæg opført i år 1865 eller senere vil dermed give myndighederne færre sager at administrere, herunder i forhold til antallet af ansøgninger om dispensation i museumsloven og i forhold til naturbeskyttelseslovens fortidsmindebeskyttelseslinje.

Lovgivningen er teknologineutral.

Efter princip 4 bør fagministeriet overveje, om der i stedet for at indføre nye indberetningskrav kan trækkes på data fra eksisterende offentlige registre som grundlag for administrationen af lovgivningen. Efter princippet bør begreber og data så vidt muligt genbruges på tværs af myndigheder. Kulturministeriet vurderer, at lovgivningen er i overensstemmelse med princip 4, idet der allerede bliver og fortsat vil blive indhentet oplysninger fra andre myndigheders databaser, f.eks. Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering og Miljøportalen. De indhentede data er blandt andet et nødvendigt grundlag for en oplyst sagsbehandling, da de eksempelvis bibringer information om fortidsmindets landskabelige og topografiske kontekst samt f.eks. anden beskyttelse m.v.

Efter princip 5 forudsætter en høj grad af digitalisering, at datasikkerhed prioriteres højt af myndighederne. Kulturministeriet vurderer, at lovforslaget er i overensstemmelse med dette princip. Slots- og Kulturstyrelsen tilbyder allerede mulighed for at indsende ansøgninger digitalt og derfor er datasikkerhed allerede prioriteret.

Efter princip 6 bør offentlige myndigheder i det omfang, det er muligt og hensigtsmæssigt, anvende eksisterende offentlig infrastruktur, så der sikres størst muligt genbrug og sammenhæng på tværs. Kulturministeriet vurderer, at lovforslaget er i overensstemmelse med dette princip, da Slots- og Kulturstyrelsen kan anvende den til enhver tid gældende, nationale eID-løsning for adgang til den digitale selvbetjeningsløsning og Digital Post ved afsendelse af afgørelser m.v. til borgerne.

Efter princip 7 bør der ved udarbejdelse af lovgivningen tages højde for muligheden for efterfølgende kontrol samt forebyggelse af snyd og fejl. Kulturministeriet vurderer ikke, at princip 7 er relevant for lovforslaget.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget medfører ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Det er Kulturministeriets vurdering, at principperne 1-5 for agil erhvervsrettet regulering på denne baggrund ikke er relevante for lovforslaget.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget medfører administrative lettelser for borgere, der skal ansøge om dispensation til ændringer på fortidsminder, idet ansøgningsprocessen bliver mere gennemskuelig. Dertil vil den konkrete udpegning af fortidsminder opført i år 1865 eller senere, i tilfælde hvor fortidsminderne ikke bliver udpeget eller den arealmæssige udstrækning af fortidsmindet reduceres, medføre administrative lettelser for ejere og brugere af fortidsmindet, idet der ikke længere

skal ansøges om dispensation til ændringer efter museumsloven. Hvis en borger retter henvendelse til Slots- og Kulturstyrelsen om en mulig ændring på et fortidsminde, og fortidsmindet er inkluderet i overgangsordningen for fortidsminder opført i år 1865 eller senere, vil der blive taget stilling til fortidsmindets beskyttelse i forbindelse med borgerens henvendelse. Overgangsordningen forventes således ikke at give ventetid og deraf afledt usikkerhed om en borgers retssikkerhed.

Tilsvarende forhold gør sig gældende i forhold til den afledte fortidsmindebeskyttelseslinje (naturbeskyttelseslovens § 18).

7. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have klimamæssige konsekvenser.

8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have væsentlige miljø- og naturmæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 18. december 2021 til den 12. januar 2022 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.: Advokatrådet, Akademisk Arkitektforening, Arkitektskolen Aarhus, Arkitekturoprøret, Arkæologisk Arbejdsgruppe, Boligselskabernes Landsforening, BYFO og Foreningen Bevaringsværdige Bygninger, Bygherreforeningen, Danmarks Kulturarvsforening, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Byggeri, Dansk Byplanlaboratorium, Dansk Botanisk Forening, Dansk ICOM, Dansk Industri (DI), Dansk Ornitologisk

Forening, Dansk Skovforening, Danske Arkitekter, Danske Landskabsarkitekter, Danske Regioner, Danske Råstoffer, De statsanerkendte museer, Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Det Særlige Bygningssyn, Slots- og Kulturstyrelsen, Europa Nostra Danmark, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Foreningen Danske Slotte og Herregårde, Foreningen af Specialmuseer i Danmark, Foreningen for Nyborgs Forskønnelse, Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, Friluftstrådet, Havehistorisk Selskab, Håndværksrådet, KL, Kulturmiljørådet Fyn, Kulturmiljørådet Slagelse, Kulturmiljørådet for Sønderjylland, Kulturmiljørådet Århus, Kultur og Arv, Landbrug & Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Miljø- og Fødevareklagenævnet, Museumsudvalget for Kulturhistorie, Nationalmuseet, ODM - Organisationen Danske Museer, Sammenslutningen af Museumsforeninger i Danmark, SMVdanmark, Visit Denmark, Billund Museum, Bornholms Museum, De kulturhistoriske museer i Holstebro Kommune, Furesø Museer, Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum, Give-Egnens Museum, Glud Museum, Greve Museum, Historie & Kunst, Kongernes Samling, Kroppedal Museum, Langelands Museum, Lemvig Museum, Limfjordsmuseet, Læsø Museum, Middelfart Museum, Moesgaard Museum, Museerne Helsingør, Museerne i Fredericia, Museet på Sønderkov, Museum Amager, Museum Horsens, Museum Kolding, Museum Lolland-Falster, Museum Midtjylland, Museum Mors, Museum Nordsjælland, Museum Salling, Museum Silkeborg, Museum Skanderborg, Museum Sydøstdanmark, Museum Sønderjylland, Museum Thy, Museum Vestfyn, Museum Vestsjælland, Museum Østjylland, Nordjyske Museer, Odense Bys Museer, Ringkøbing Skjern Museum, ROMU, Rudersdal Museum, Struer Museum, Svendborg Museum, Sydvestjyske Museer, Vardemuseerne, Vejle Museerne, Vendsyssel Historiske Museum, Vesthimmerlands Museum, Viborg Museum, Ærø Museum, Øhavsmuseet Faaborg, Østfyns Museer og Østsjællands Museum.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Lovforslaget vil medføre administrative lettelser for borgere, bl.a. fordi processen for ansøgning om dispensationer vil blive mere gennemskuelig,	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen

Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/ Går videre end minimumskrav i EU-regulering	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det fremgår af den gældende bestemmelse i § 29 e, stk. 1, 1. pkt., i museumsloven, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dette gælder alle fysiske indgreb i selve fortidsmindet. Det vil sige, at ingen foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindets indhold og overflade er tilladt. Herved sikres fortidsmindets arkæologiske og historiske kildemateriale. Baggrunden for bestemmelsen er dels at beskytte fortidsmindet mod ødelæggelse og dels at sørge for, at fortidsminderne fremstår på en sådan måde, at man kan forstå deres oprindelige funktioner.

De fortidsminder, der er beskyttet efter lovens § 29 e, stk. 1, er de typer af fortidsminder, der er optaget i bilaget til loven, jf. lovens § 29 e, stk. 2. Bilagets kapitel 1 oplister fortidsmindetyper, som er beskyttede, hvis de er synlige i terrænet. Bilagets kapitel 2 oplister fortidsmindetyper, der kun er omfattet af beskyttelsen, når ejeren har modtaget meddelelse om deres tilstedeværelse.

Som undtagelse til den gældende § 29 e, stk. 1, 1. pkt., er der mulighed for dispensation efter den gældende bestemmelse § 29 j, stk. 1, idet kulturministeren i særlige tilfælde kan gøre undtagelse fra bestemmelsen. Praksis for at meddele dispensation til indgreb i beskyttede fortidsminder er restriktiv. Dispensation gives sjældent, og kun når der foreligger særlige tilfælde, der kan begrunde det.

Efter den gældende bestemmelse i § 29 e, stk. 1, 1. pkt., kræves der en dispensation efter § 29 j, stk. 1, hvis der lovligt skal foretages tilstandsændringer, der er af underordnet betydning.

Det foreslås at, der i museumslovens § 29 e, stk. 1, 1. pkt., indsættes medmindre ændringen er af underordnet betydning efter regler fastsat i medfør af § 29 e, stk. 6.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at der ikke vil skulle søges om dispensation efter museumslovens § 29 j, stk. 1, når der er tale om ændringer af underordnet betyd-

ning, jf. regler fastsat i medfør af den foreslåede § 29 e, stk. 6.

Det betyder, at der fortsat ikke må foretages ændringer i tilstanden af fortidsminder, medmindre ændringerne er af underordnet betydning.

Bestemmelsen er ny og har til formål at udvise større fleksibilitet i forhold til at imødekomme private beboeres behov og almene offentlige behov. Endvidere vil ændringen medføre administrative lettelse for ejere og myndigheder.

Ændringer af underordnet betydning er generelt kendetegnet ved beskedne, midlertidige og reversible forhold. Der er således tale om ændringer, der kun medfører ubetydelige fysiske indgreb på fortidsmindet, og som kun i ringe grad påvirker den visuelle oplevelse.

Vurdering af ændringer af underordnet betydning vil variere alt efter fortidsmindets type, jf. lovens bilag 1, og vil blive vurderet lempeligere på f.eks. nyere voldsteder med beboelse og forsvarsanlæg, som er i privat eller offentlig anvendelse samt broer i fortsat funktion.

Eksempler på ændringer af underordnet betydning kan bl.a. være sæsonvis at opstille et mindre antal havemøbler, trampoliner og tilsvarende genstande på terræn, hvis disse ikke vurderes at skade fortidsmindets konstruktion, kulturlag eller bevarende vækstlag. Det kan også f.eks. være udskiftning af eksisterende beplantning på terræn, hvis disse ændringer ikke vurderes at skade fortidsmindets konstruktion eller kulturlag. Tilsvarende kan bygningsdele over terræn renoveres, hvis bygningen ikke har historisk sammenhæng med fortidsmindet. På vejbroer og dæmninger kan eksisterende asfaltbelægning og anden belægning, der ikke har historisk sammenhæng med fortidsmindet, vedligeholdes og udskiftes.

Ændringer, som kræver jordarbejder og dermed et fysisk indgreb i fortidsmindet, vil ikke kunne betragtes som ændringer af underordnet betydning. Det gælder f.eks. nedgravede trampoliner, stolper, hegnspæle, terrasser, svømmebassiner, nedgravede legeredskaber som gyngestativer og sandkasser mv.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.3.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Der findes ikke i dag en bemyndigelsesbestemmelse til kulturministeren til at kunne fastsætte regler om ændringer i tilstanden af fortidsminder, der er af underordnet betydning.

Det følger af den foreslåede § 29 e, *stk. 6*, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om ændringer i tilstanden af fortidsminder, der er af underordnet betydning efter *stk. 1*, herunder hvilke ændringer i tilstanden af et fortidsminde der anses for at være af underordnet betydning.

Det påtænkes, at kulturministeren i bekendtgørelsesform blandt andet fastsætter regler om, hvilke ændringer i tilstanden af et fortidsminde der anses for at være af underordnet betydning henset til de forskellige fortidsmindetyper karakter, robusthed og integritet.

Det vil betyde, at ændringer, som fremgår af bekendtgørelsen, ikke vil kræve dispensation efter museumslovens § 29 j, *stk. 1*.

Det forventes desuden, at der udstedes en vejledning om ændringer af underordnet betydning.

Hvis der i en konkret sag er tvivl om, hvorvidt en ændring er af underordnet betydning, er det kulturministeren, der vurderer forholdet og kan beslutte, om forholdet er af underordnet betydning eller ej.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.3.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Museumslovens kapitel 8 a skal beskytte fortidsminderne, både som historiske monumenter og landskabelige elementer. Beskyttelsen omfatter både fortidsmindets fysiske dele, herunder fortidsmindet som arkæologisk og historisk kildemateriale og dets visuelle fremtoning.

Den gældende bestemmelse i § 29 e, *stk. 1, 1. pkt.*, i museumsloven medfører, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dette gælder alle fysiske indgreb i selve fortidsmindet. Beskyttelsen omfatter både fortidsmindets fysiske dele, herunder fortidsmindet som arkæologisk og historisk kildemateriale og dets visuelle fremtoning. De fortidsminder, der er beskyttet efter § 29 e, *stk. 1*, er de typer af fortidsminder, der er optaget i bilaget til loven, jf. § 29 e, *stk. 2*. Efter bestemmelsen er ingen foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindets indhold og overflade tilladt. Herved sikres fortidsmindets arkæologiske og historiske kildemateriale. Baggrunden for bestemmelsen er dels at beskytte fortidsmindet mod ødelæggelse og dels at

sørge for, at fortidsminderne fremstår på en sådan måde, at man kan forstå deres oprindelige funktioner.

Efter lovens § 29 j, *stk. 1*, kan kulturministeren i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelsen. Praksis for at meddele dispensation til ændringer i tilstanden af beskyttede fortidsminder er restriktiv. Dispensation gives sjældent, og kun når der foreligger særlige tilfælde, der kan begrunde det. Det kan f.eks. være i forbindelse med kloakering, varme- eller vandforsyning eller særlige sikrings- eller adgangsforhold til bygninger på et beskyttet fortidsminde ligesom ændringer, der har til formål at sikre og beskytte selve fortidsmindet.

Ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensation, skal det altid indgå i afvejningen, hvorvidt ændringen er reversibel. Ligeledes skal det indgå i, hvilket omfang ændringen negativt påvirker fortidsmindets fysiske dele eller forståelsen og oplevelsen af fortidsmindet og dets visuelle fremtoning. Et indgreb bør altid minimeres og udføres så skånsomt som muligt og afhænge af fortidsmindets type, robusthed, sårbarhed og integritet. Der skal søges løsninger der i videst mulige omfang stadig tilgodeser hensynet til fortidsmindets bevaringsværdier.

Det foreslås, at der i museumslovens § 29 j indsættes et nyt *stk. 3*, hvorefter det ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter *stk. 1*, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, *stk. 1*, bl.a. kan tillægges positiv vægt på seks angivne forhold.

De seks forhold er ikke kumulative og er i udgangspunktet ligestillede. De oplyste forhold er ikke udtømmende, idet der kan være andre forhold, der efter konkret vurdering kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde i medfør af § 29 j, *stk. 1*, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, *stk. 1*.

For så vidt angår den foreslåede bestemmelse i § 29 j, *stk. 3, nr. 1*, kan det ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter *stk. 1*, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, *stk. 1*, tillægges positiv vægt, at forholdet er foranlediget af anden lovgivning.

Forhold af den nævnte karakter vil typisk være begrundet i sikkerheds-, sundheds- eller andre tungtvejende samfundsmæssige hensyn, der kan betragtes som særlige tilfælde og derfor kan begrunde en dispensation.

Ved forhold foranlediget af anden lovgivning skal der søges løsninger, der i videst mulige omfang stadig tilgodeser hensynet til fortidsmindets bevaringsværdier. Det er derfor vigtigt, at fysiske indgreb reduceres mest muligt, og at ændringerne foretages uden for særligt sårbare dele af fortidsmindet eller så vidt muligt placeres helt uden for fortidsmin-

det. Hensyn af denne karakter kan betyde krav om ændring af det ansøgte projekt.

Der kan være tilfælde, hvor indgrebenes karakter – på trods af, at de er nødvendiggjort af anden lovgivning – stadig vurderes at være for indgribende i forhold til fortidsmindet. Der kan også være tilfælde, hvor det forhold, den konkrete ændring angives at skulle varetage, vurderes at være af mindre væsentlig karakter i forhold til at varetage museumslovens beskyttelsesbestemmelser.

Som eksempler på ændringer foranlediget af anden lovgivning kan bl.a. anføres ændringer forårsaget af forskellige typer af krav til brandsikkerhed (herunder etablering af flugtveje), håndtering af spildevand o. lign., klimasikring af både enkeltstående bygninger og arealer (f.eks. skybrudssikring), arbejdsmiljøforhold, miljøundersøgelser (f.eks. geoboringer), faciliteter, der muliggør adgang for personer med funktionsnedsættelse, samt krav i forhold til f.eks. trafikikkerhed som følge af vejloven.

Efter gældende praksis administreres der, som beskrevet ovenfor vedrørende forhold foranlediget af anden lovgivning. Lovændringen har ikke til hensigt at ændre gældende praksis. Ændringen har til formål at skabe et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag i loven og angive nogle af de forhold, der kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensation til at foretage ændring i tilstanden af et fortidsminde.

For så vidt angår den foreslåede bestemmelse i § 29 j, stk. 3, nr. 2, kan det ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1, tillægges positiv vægt, at forholdet muliggør nutidig og etableret anvendelse.

En række beskyttede fortidsminder har i dag en anvendelse, der ikke er en del af fortidsmindets oprindelige funktioner. Denne anvendelse vil ofte være etableret allerede forud for fredningens ikrafttræden typisk i form af privat beboelse eller offentlig anvendelse og/eller som udflugtssted. Der vil ofte være tale om ønsker om ændringer, som er foranlediget af private behov, der ikke nødvendigvis er lovkrav om.

Ønsker om ændringer foranlediget af nutidig og etableret anvendelse vil således især være gældende i forbindelse med behov affødt af fortidsmindernes aktuelle og lovlige brug. Forholdet er i særdeleshed gældende for kategorierne bebyggede (middelalderlige) voldsteder og nyere tids forsvarsanlæg. Tilsvarende kan være gældende for andre typer af fortidsminder, der er i fortsat aktiv anvendelse med deres oprindelige funktioner (typisk broer og (vej-)dæmninger).

Formålet med ændringen er at kunne udvise større fleksibilitet i forhold til at imødekomme privat beboelse samt

almene, offentlige behov. Ændringernes omfang vil skulle være begrænset i både omfang og udtryk og vil i udgangspunktet skulle være reversible.

Det skal dog fortsat tillægges stor vægt, at den aktuelle ændring i videst mulige omfang tilgodeser hensynet til fortidsmindets bevaringsværdier. Det er derfor blandt andet vigtigt, at de fysiske indgreb i fortidsmindet minimeres og planlægges uden for fortidsmindets særligt sårbare dele.

Henvisning til etableret anvendelse vil ikke kunne vægte højere end sikring af fortidsmindets bevaringsværdier. Hvis det vurderes, at der er risiko for, at f.eks. ruinrester, væsentlige kulturlag eller tilsvarende kan blive ødelagt ved ændringen, vil der kunne gives afslag på ansøgning om dispensation.

Som eksempler på ændringer foranlediget af forhold om nutidig og etableret anvendelse kan angives ledningsføring (f.eks. supplerende vandføring, el-føring og fibernetkabler), faskiner, omfangsdræn, trafikregulerende skilte samt opsætning af solceller, varmepumper o. lign. på eksisterende kulturhistorisk uvæsentlige bygninger. Ved udskiftning af lovligt etablerede, ikke kulturhistoriske belægninger, som f.eks. terrasser, kan der gives dispensation til udskiftning, så længe der ikke sker skade på fortidsmindet. Endvidere kan der også være tale om faciliteter, der muliggør adgang for personer med funktionsnedsættelse samt om mindre udvidelser og tilbygninger på allerede eksisterende bygninger. Ved vurderingen af, om der kan gives dispensation til faciliteter, der muliggør adgang for personer med fysisk funktionsnedsættelse, vil der bl.a. blive lagt positiv vægt på, om fortidsmindet anvendes til privat beboelse, graden af et evt. besøgstryk og hvilken type anvendelse adgangsfaciliteterne skal tjene. På anlæg, der stadig anvendes til det oprindelige formål, kan der f.eks. være tale om vejudvidelser, belysning, skiltning og andre elementer, der er funktionelle, men ikke er fastlagt af direkte lovkrav.

Der vil ikke kunne forventes dispenseret til f.eks. jordvarmeanlæg, solcelleanlæg på terræn, dybdepløjning, stens-trengslægning, trætilplantning (som f.eks. læhegn) og tilsvarende omfangsrige ændringer under henvisning til etableret brug, da det generelt vurderes, at sådanne ændringer i for høj grad går imod hensynet til opretholdelse af bevaringsværdierne.

Ændringen har primært til formål at skabe et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag i loven i forhold til gældende praksis, og angive mere eksplicite rammer for, hvilke forhold der kan tages hensyn til, i forbindelse med dispensationer til at foretage ændringer på fortidsminder.

Ændringen har dog også til hensigt på et mindre antal fortidsminder at skabe lidt videre rammer for dispensationer til forhold, der understøtter nutidig og allerede etableret

anvendelse forud for, at der ansøges om dispensation. I disse tilfælde kan det bl.a. tillægges særligt vægt, at anvendelsen er til gavn for almenvellet, at der er offentligt adgang til fortidsmindet størstedelen af året, graden af besøgstryk, og at ændringen tilgodeser personer med fysisk funktionsnedsættelse. Ændringernes omfang vil skulle være begrænset i både omfang og udtryk og vil i udgangspunktet skulle være reversible. Henvisning til etableret anvendelse vil således ikke kunne vægte højere end sikring af fortidsmindets bevaringsværdier. Eksempelvis vil det i enkelte tilfælde kunne være muligt at etablere adgangsforhold til dele af fortidsminder, der har en længe etableret tradition for at tjene som udsigtspunkt el. tilsvarende.

Der vil i den lempeligere vurdering blive lagt vægt på, at ændringerne kan ske uden ødelæggelse eller forstyrrelse af kulturlag eller faste konstruktioner, og vil blive vurderet i relation til det konkrete fortidsmindes robusthed og bevaringsgrad.

I forbindelse med etableret, nutidig landbrugsmæssig dyrkning har lovændringen ikke til hensigt at ændre ved praksis. Der vil derfor ikke kunne forventes at opnå dispensation til andre dyrkningsmetoder, hvis de kan være mere ødelæggende end den allerede etablerede metode eller medføre øget erosion. Eksempelvis vil der ved korndyrkning ikke kunne forventes dispensation til mere dyberegående jordbehandling, som f.eks. mere ødelæggende metoder som dybdepløjning, stenstrengslægning, jordforbedring eller dræning. Der vil heller ikke kunne forventes dispensation til f.eks. skovrejsning, plantning af juletræer eller energipil, da det ligeledes medfører risiko for ødelæggelse og erosion.

I forbindelse med dræning, uanset om det har relation til landbrugsmæssig dyrkning, er det vigtigt at være opmærksom på, at ændringer i tilledning eller afvanding af fortidsmindet, er at betragte som en ændring i tilstanden, der som udgangspunkt ikke kan gives dispensation til. Når der ændres i tilledning eller afvanding, uanset hvor jordarbejdet udføres, kan det medføre erosionskader eller medvirke til nedbrydning af kulturlag, genstande etc. i fortidsmindet. Ændres vandstanden i en voldgrav, kan det eksempelvis medføre nedbrydning af bygningsfundamenter, gøre eksisterende bygninger og anlæg ustabile og i yderste konsekvens medføre kollaps.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

For så vidt angår den foreslåede bestemmelse i § 29 j, stk. 3, nr. 3, kan det ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1, tillægges positiv vægt, at forholdet sikrer og styrker fortidsmindets bevaring.

Ved forhold, der sikrer og styrker fortidsmindets bevaring,

forstås blandt andet forhold, der forhindrer slid og uhenigtsmæssig anvendelse.

Formålet er, at der kan gives dispensation til ændringer, der sikrer og beskytter fortidsmindet – herunder ændringer, der imødegår skader. Ændringer af denne karakter vil i udgangspunktet udelukkende være til fordel for fortidsmindet og dets bevaring.

Det er hensigten, at der kan meddeles dispensation til indgreb i fortidsmindet på baggrund af argumentation om sikring og bevaring – det vil sige også ændringer, der ikke normalt vil kunne accepteres på de beskyttede anlæg. Det er vigtigt, at alle restaurerings- og istandsættelsesprojekter sker på et oplyst grundlag, og at de er arkæologisk og historisk fagligt funderede.

Som eksempler på ændringer, som sikrer og styrker fortidsmindets bevaring, er diverse typer af restaurering, istandsættelse og sikring af monumentet (inkl. ændringer, der tilføjer fortidsmindet elementer), som eksempelvis udbedring af erosions- og slidskader, omsætning af murværk og opstilling af klimasikrende installationer. Endvidere kan nævnes særlige pleje- og vedligeholdelsesforanstaltninger.

Ændringer, der kan afværge slid og uhenigtsmæssig anvendelse, kan bl.a. udgøres af udlægning af træstammer, grene og lignende på fortidsmindet for at afværge færdsel, etablering af trapper og opstilling af adfærdsregulerende skilte.

Efter gældende praksis administreres der, som beskrevet ovenfor vedrørende forhold der sikrer og styrker fortidsmindets bevaring. Lovændringen har ikke til hensigt at ændre gældende praksis. Ændringen har til formål at skabe et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag i loven, og angive nogle af de forhold, der kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensation til at foretage ændring i tilstanden af et fortidsminde.

For så vidt angår den foreslåede bestemmelse i § 29 j, stk. 3, nr. 4, kan det ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1, tillægges positiv vægt, at forholdet sikrer og styrker formidling og tilgængelighed af fortidsmindet.

Ændringer betinget af formidling og tilgængelighed må kun i begrænset omfang negativt påvirke fortidsmindets fysiske dele eller forståelsen og oplevelsen af fortidsmindet og dets visuelle fremtoning. Ændringerne skal i udgangspunktet være reversible samt være arkæologisk og/eller historisk fagligt begrundede og fremme en bedre forståelse og oplevelse af fortidsmindet.

Tilgængelighed til fortidsmindet kan eksempelvis ske ved

hjælp af adgangsveje og stier på fortidsminder og eksempelvis bestå af trampestier, let befæstede stier (f.eks. grus eller flis), boardwalks og mindre broer. Særlige konstruktioner kan kombinere tilgængelighed og en bedre forståelse af fortidsmindet og dets lokalisering, f.eks. indvendige trapper i tårne og lette trætrapper på jordvolde. På robuste fortidsminder kan adgang for personer med funktionsnedsættelse sikres med rampe, gelænder og lignende. Ved robuste fortidsminder forstås især større jordbyggede voldsteder og forsvarsanlæg med begrænsede kulturlag.

Fortidsmindets fortælling kan fremhæves med en markering, for eksempel ved hjælp af beton-, træ- eller metalelementer, jord- eller græstørvolde, opmaling af indskrifter eller helleristninger samt egentlige formidlingsskilte på selve fortidsmindet. Endvidere kan der dispenseres til arrangementer, der formidler fortidsmindets fortælling, som eksempelvis temadage, markeder, dramatiseringer samt gudstjenester i ødekirker.

Efter gældende praksis administreres der, som beskrevet ovenfor vedrørende forhold der sikrer og styrker formidling og tilgængelighed af fortidsmindet. Lovændringen har ikke til hensigt at ændre gældende praksis, med undtagelse af de tilsigtede ændringer som nedenfor beskrevet, men har til formål at skabe et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag i loven og angive nogle af de forhold, der kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensation til at foretage ændring i tilstanden af fortidsminder.

Dog har ændringen til hensigt at ændre gældende praksis ved, at der på et begrænset antal fortidsminder vil kunne gives dispensation til mere omfattende visuelle og fysiske ændringer, hvis sådanne ændringer vurderes ekstraordinært at understøtte fortidsmindets formidling og tilgængelighed til gavn for almenvellet. I sådanne tilfælde vil der ved vurderingen af, om der kan gives dispensation, skulle lægges afgørende vægt på:

- At der er offentlig adgang til fortidsmindet størstedelen af året,
- At ændringen forebygger skader foranlediget af højt besøgstryk,
- At ændringen styrker oplevelsen og forståelsen af fortidsminder, som umiddelbart er vanskelige at forstå. Det kan eksempelvis være, fordi fortidsmindet har mange historiske lag, eller fordi der ikke findes ruiner eller andre synlige dele,
- At fortidsmindet ud over den arkæologiske og historiske betydning som fortidsminde også har en særlig nyere historisk og/eller stedspecifik betydning, hvor også senere tilføjede betydningslag vil kunne tillægges positiv vægt,
- At ændringen er fagligt funderet arkæologisk og historisk,
- At der foreligger en langsigtet og bindende plan for pleje og vedligeholdelse af fortidsmindet og de ændrede dele.

Ved vurdering af, om der ekstraordinært kan dispenseres til et særligt formidlingsprojekt, skal argumentation for nødvendigheden af den ønskede ændring forholde sig til, i hvilket omfang ovenstående kriterier er til stede.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.1.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

For så vidt angår den foreslåede bestemmelse i § 29 j, stk. 3, nr. 5, kan det ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1, tillægges positiv vægt, at forholdet er forskningsbetinget.

Museumslovens beskyttelse af fortidsminderne er også en beskyttelse af fortidsmindets kildeværdi som arkæologisk og historisk arkiv. Anlæggenes lag og konstruktioner bør derfor i udgangspunktet bevares urørt for eftertiden. I visse tilfælde kan der dog argumenteres for, at forskningsmæssige indgreb vil resultere i så stor væsentlig og/eller nødvendig ny viden, at der vil kunne meddeles dispensation til at foretage indgreb i anlæggenes konstruktioner og/eller kulturlag.

Det vil i forbindelse med forskningsbetingede indgreb altid være nødvendigt at have opstillet en velfunderet argumentation for, hvilke spørgsmål undersøgelsen forventes at kunne besvare, og hvorfor spørgsmålene er særligt relevante og nødvendige at få besvaret. Undersøgelser af beskyttede fortidsminder forventes endvidere at indgå i større forskningsprojekter. Det vil vægte positivt, hvis undersøgelsen også bidrager til viden, der understøtter sikring og bevaring af det aktuelle fortidsminde og tilsvarende fortidsmindetyper.

Der vil generelt lettere kunne dispenseres til genopgravning af tidligere undersøgte dele end til nye indgreb i fortidsmindet. Undersøgelser på beskyttede fortidsminder bør endvidere altid gennemføres trinvis, således at fortidsmindet ikke påføres unødigt store indgreb. Der vil i udgangspunktet kun kunne dispenseres til undersøgelse og bortgravning af en begrænset del af fortidsmindets bevarede dele, således at væsentlige arealer stadig vil henligge urørt til fremtiden.

Undersøgelseernes omfang og karakter kan variere fra boreprøver over små prøve- og sonderingshuller og genudgravning af tidligere undersøgte felter til egentlige søgegrøfter. Ligeledes kan ikke-destruktive undersøgelser (for eksempel med georadar og detektor) og morfologiske undersøgelser (for eksempel geoboringer) være relevante.

Efter gældende praksis administreres der, som beskrevet ovenfor vedrørende forhold der er forskningsbetinget. Lovændringen har ikke til hensigt at ændre gældende praksis. Ændringen har til formål at skabe et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag i loven og angive nogle af de for-

hold, der kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensationer til at foretage ændringer i tilstanden af et fortidsminde.

For så vidt angår den foreslåede bestemmelse i § 29 j, stk. 3, nr. 6, kan det ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1, tillægges positiv vægt, at forholdet danner ramme om midlertidige aktiviteter.

En række fortidsminder – især voldsteder og forsvarsværker i offentlig eje – har en etableret tradition for at blive anvendt til arrangementer, der ikke umiddelbart understøtter stedets kulturhistoriske fortælling.

Da sådanne arrangementer alligevel vurderes at kunne bidrage til et øget kendskab til og omsorg for fortidsmindet blandt de besøgende/publikum er formålet med stk. 3, nr. 6, er at muliggøre sådanne arrangementer, selvom de i udgangspunktet ikke kan accepteres inden for de eksisterende rammer. Der vil typisk være tale om kortvarige, offentligt tilgængelige arrangementer.

Det vil være en forudsætning, at arrangementet ikke medfører fysiske indgreb i fortidsmindets konstruktioner, herunder tryk- og slidskader. Arrangementsaktiviteten på et givent fortidsminde må ikke være omfattende, således at der sker for stærk nedslidning og tilsvarende fysisk påvirkning. Det skal sikres, at anlægget generelt kan opleves uden arrangementer. Det vil desuden kunne tillægges vægt, at arrangementet også understøtter fortidsmindets fortælling, jf. stk. 3, nr. 4.

Stk. 3, nr. 6, har ikke til formål at fremme kommercielle events eller arrangementer med reklamemæssigt sigte. Ved vurderingen af, om der kan gives dispensation, vil der blandt andet blive lagt vægt på, om ansøger er almennyttige foreninger og lignende og/eller om der er en etableret tradition for arrangementet på stedet.

Som eksempler på midlertidige aktiviteter, der ikke nødvendigvis kan relateres til fortidsmindet, kan nævnes forskellige former for motionsløb, koncerter, teater, tivoli, cirkus, Skt. Hansbål og lokale events.

Efter gældende praksis administreres der, som beskrevet ovenfor vedrørende midlertidige aktiviteter. Lovændringen har ikke til hensigt at ændre gældende praksis. Ændringen har til formål at skabe et mere gennemsigtigt administrationsgrundlag i loven og angive nogle af de forhold, der kan tillægges positiv vægt ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensationer til at foretage ændringer i tilstanden af et fortidsminde.

Det følger af den foreslåede § 29 j, stk. 4, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om særlige tilfælde, der kan begrunde undtagelse efter stk. 1, jf. § 29 e, stk. 1, og om vilkår, der kan stilles ved meddelelse af dispensation.

Det er hensigten med forslaget, at kulturministeren i bekendtgørelsesform blandt andet fastsætter regler om, hvilke særlige tilfælde der kan begrunde undtagelse efter stk. 1, jf. § 29 e, stk. 1, og om vilkår der kan stilles ved meddelelse af dispensation.

Som eksempler på vilkår, der kan reguleres i en bekendtgørelse, kan nævnes: at der ikke sker skade på fortidsmindets faste konstruktioner og ruiner og at der foretages en arkæologisk undersøgelse før anlægsarbejdet eller en arkæologisk overvågning under anlægsarbejdet, herunder at der skal foretages naturvidenskabelige undersøgelser og prøvetagning, analyse, konservering og udarbejdelse af arkæologisk beretning.

Det foreslås, at der i museumslovens § 29 j indsættes et nyt stk. 5, hvorefter anmodning om dispensation efter § 29 j, stk. 1, skal indgives til Slots- og Kulturstyrelsen ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, som styrelsen stiller til rådighed. Anmodninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af styrelsen, jf. dog stk. 7 og 8.

I bestemmelsen er der anvendt teknologi- og løsningsneutral terminologi i overensstemmelse med principperne for digitaliseringsklar lovgivning.

Bestemmelsen er ny og har til formål at understøtte den offentlige digitale kommunikation.

Den foreslåede ændring vil indebære, at anmodning om dispensation efter lovens § 29 j, stk. 1, skal indgives til Slots- og Kulturstyrelsen ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, som styrelsen stiller til rådighed.

Det vil således være et krav, at anmodninger indgives digitalt. Hvis en anmodning ikke indgives ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, vil den som udgangspunkt blive afvist af Slots- og Kulturstyrelsen. Kravet vil dog kunne fraviges, hvis den digitale selvbetjeningsløsning er ude af drift.

Det foreslås, at der i museumsloven § 29 j indsættes et nyt stk. 6, hvorefter kulturministeren kan stille krav om anvendelse af digital kommunikation, herunder bestemte it-systemer, særlige digitale formater, den til enhver tid gældende, nationale eID-løsning eller lignende.

Bestemmelsen er ny og vil medføre, at kulturministeren kan

stille krav om anvendelse af digital kommunikation, herunder bestemte it-systemer, særlige digitale formater, den til enhver tid gældende, nationale eID-løsning eller lignende.

Efter det foreslåede § 29 j, *stk. 7*, skal Slots- og Kulturstyrelsen, hvis styrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at den der anmoder ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, tilbyde, at anmodningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening efter *stk. 5*. Slots- og Kulturstyrelsen bestemmer, hvordan en anmodning omfattet af 1. pkt., skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt.

Bestemmelsen er ny og skal ses i sammenhæng med den foreslåede *stk. 5*.

Den foreslåede ændring vil indebære, at Slots- og Kulturstyrelsen skal tilbyde, at anmodningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening, hvis styrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at den der anmoder ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening.

Særlige forhold kan for eksempel foreligge, hvor der er tale om borgere med særlige handicap, såvel psykisk som fysisk funktionsnedsættelse, borgere, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte borgere, borgere med psykiske lidelser, hjemløse, borgere med sprogsvækkigheder mv. Der foreligger særlige forhold for disse borgere, hvis hjælp eller medbetjening fra den styrelsens side konkret vurderes ikke at være en egnet løsning til at muliggøre digital anmodning. Der vil således kunne være tale om, at der foreligger særlige forhold for nogle af de nævnte borgere, der gør, at borgeren ikke kan anmode ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning. Tilsvarende vil der også være borgere fra de nævnte grupper, der kan anvende den digitale selvbetjeningsløsning og derfor skal anvende den digitale selvbetjeningsløsning.

Et eksempel på, hvor særlige forhold gør sig gældende, er, hvor der ved selvbetjeningsløsningen forudsættes anvendelse af personnummer eller NemID, og borgeren ikke har et personnummer eller ikke kan få udstedt NemID.

Det er Slots- og Kulturstyrelsen, der ud fra et konkret skøn vurderer, om der foreligger særlige forhold. Der skal i den forbindelse lægges vægt på borgerens beskrivelse af egne evner og muligheder for at anvende it-værktøjer og eventuelle problemer med at søge om hjælp, ligesom styrelsen ud fra en helhedsvurdering af borgeren må bedømme, om borgeren vil kunne indgive anmodningen digitalt efter modtagelse af hjælp hertil.

Det beror på en konkret vurdering, hvilken hjælp den enkelte borger vurderes at have brug for. Det forudsættes i

den forbindelse, at Slots- og Kulturstyrelsen lever op til de forvaltningsretlige og øvrige lovgivningsmæssige krav, der stilles til offentlig forvaltning, herunder vejledningspligten.

Hvis Slots- og Kulturstyrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, skal styrelsen tilbyde borgeren en anden måde at indgive anmodningen på. Finder styrelsen, at der ikke foreligger særlige forhold, vil borgeren være henvist til at anmode digitalt. Indgives anmodningen alligevel ikke digitalt, vil styrelsen skulle afvise anmodningen.

Efter det foreslåede § 29 j, *stk. 8*, kan Slots- og Kulturstyrelsen helt ekstraordinært ud over de i *stk. 7* nævnte tilfælde undlade at afvise en anmodning, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for styrelsen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.

Bestemmelsen er ny og skal ses i sammenhæng med den foreslåede *stk. 5*.

Den foreslåede ændring vil medføre, at Slots- og Kulturstyrelsen kan undlade at afvise en anmodning, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for styrelsen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.

Det kan for eksempel være tilfældet, hvor Slots- og Kulturstyrelsens digitale selvbetjeningsløsning ikke er indrettet til at håndtere en bestemt situation, eller hvor selvbetjeningsløsningen er ude af drift. Der vil i sådanne tilfælde være tale om, at der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele ved at modtage anmodningen ikke-digitalt.

Efter det foreslåede § 29 j, *stk. 9*, anses en digital anmodning for at være kommet frem, når den er tilgængelig for Slots- og Kulturstyrelsen.

Bestemmelsen er ny.

Efter forslaget anses en digital anmodning for at være kommet frem til Slots- og Kulturstyrelsen, når den er tilgængelig for styrelsen, dvs. fra det tidspunkt, hvor styrelsen har mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af anmodningen. Det er således uden betydning, om eller hvornår Slots- og Kulturstyrelsen gør sig bekendt med indholdet.

Til nr. 4

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevarerklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, *stk. 1*, nr.

9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10, jf. lovforslagets § 2, nr. 6.

Til nr. 5

Det fremgår af museumsloven § 29 t, stk. 2, 2. pkt., at afgørelser efter § 29 j, stk. 1, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår dispensationer fra bestemmelserne i § 29 e, stk. 1, 1. pkt., og § 29 g, stk. 1 og 2, bortset fra tilladelser til arkæologiske undersøgelser af fortidsminder og historiske skibsvrag. Andre afgørelser efter dette kapitel kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Det fremgår af stk. 3, at kulturministeren kan fastsætte bestemmelser om klage over afgørelser truffet af ministeren efter regler udstedt i medfør af dette kapitel. Kulturministeren kan bestemme, at sådanne afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, eller at sådanne afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

Det følger af den foreslåede ændring af bestemmelserne i § 29 t, *stk. 2, 2. pkt. og stk. 3, 2. pkt.*, at "som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9" ændres til "som behandler sagen i afdelingen omhandlet af § 3, stk. 1, nr. 9."

Forslaget skal ses i sammenhæng med den foreslåede ændring af § 3, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. lovforslagets § 2, nr. 6.

Den foreslåede ændring vil betyde, at verserende klagesager, der er påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet efter de nævnte bestemmelser, og hvor der ikke er truffet afgørelse på tidspunktet for lovens ikrafttræden, overføres til videre behandling i den nye kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5.4. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Det følger af museumslovens § 29 e, stk. 2, at de typer af fortidsminder, der er omfattet af beskyttelsen efter lovens § 29 e, stk. 1, er optaget i bilaget til loven.

Af bilagets kapitel 1 fremgår det, at de oplyste fortidsmindertyper er omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, hvis de er synlige i terrænet.

Det foreslås, at der i *bilag 1, kapitel 1*, efter "Følgende fortidsmindertyper er omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, hvis de er synlige i terrænet" indsættes "og er opført i år 1865 eller senere."

Forslaget skal ses i sammenhæng med den foreslåede ændring af kapitel 2 i lovens bilag, jf. lovforslagets § 1, nr. 7.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 7

Det følger af museumslovens § 29 e, stk. 2, at de typer af fortidsminder, der er omfattet af beskyttelsen efter lovens § 29 e, stk. 1, er optaget i bilaget til loven. Af lovens § 29 e, stk. 3, fremgår det, at i bilaget til loven er fastsat, at visse typer af fortidsminder kun er omfattet af forbuddet i lovens § 29 e, stk. 1, når ejeren har modtaget en meddelelse fra kulturministeren om deres tilstedeværelse. For fortidsminder under terræn eller under bygninger kan kulturministeren i forbindelse med meddelelsen bestemme, at beskyttelsen efter stk. 1 udstrækkes til ejendomsskellet.

Museumslovens bilag indeholder to kapitler. Kapitel 1 indeholder en opstilling af de fortidsmindertyper, som er omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, hvis de er synlige i terrænet. Kapitel 2 indeholder en opstilling af de fortidsmindertyper, som kun er omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, når ejeren har modtaget meddelelse om deres tilstedeværelse.

Det følger af den foreslåede ændring, at der i museumslovens bilag 1, kapitel 2, som nyt nummer 18 tilføjes: "Fortidsminder omfattet af kapitel 1, som er opført i år 1865 eller senere".

Den foreslåede ændring vil medføre, at de nævnte fortidsminder først vil være beskyttede efter konkret meddelelse og ikke automatisk beskyttede. Efter længe etableret praksis træder den automatiske beskyttelse i kraft, når et fortidsminde er 100 år gammelt. Ligeledes, er der længe etableret praksis for, at et fortidsminde først kan beskyttes ved konkret meddelelse efter museumslovens bilag 1, kapitel 2, når det er 100 år gammelt.

Den automatiske beskyttelse af visse typer af fortidsminder efter museumslovens bilag 1, kapitel 1, medfører, at der med tiden vil ske en stor ukurateret tilvækst af beskyttede fortidsminder. Hensigten med ændringen er at forhindre den automatiske og ikke fagligt begrundede tilvækst af nyere tids anlæg, som er opført i år 1865 eller senere. Årstallet er fastlagt, så forsvarsværker fra de slesvigske krige 1848-1851 og 1864 indgår i den automatiske beskyttelse, mens fortidsminder opført herefter skal beskyttes ved meddelelse. Ek-

sempelvis vil ændringen forhindre automatisk beskyttelse af det store antal af f.eks. kilometersten og anlæg fra 2. verdenskrig og muliggøre en konkret udvælgelse af beskyttelsesværdige fortidsminder og fastlæggelse af beskyttelsens arealmæssige afgrænsning. Det bemærkes, at en lignende ordning eksisterer i Sverige, hvor fortidsminder efter år 1850 kun kan beskyttes ved konkret afgørelse.

Formålet med ændringen er blandt andet at imødegå den række af restriktioner, nytilkomne fortidsminder medfører for ejere og brugere af fortidsmindet. Tilsvarende gælder det for ejere og brugere af arealerne inden for den afledte fortidsmindebeskyttelseslinje (naturbeskyttelseslovens § 18), hvor der inden for en afstand af 100 meter fra fortidsmindets grænse ligeledes ikke må foretages ændringer af tilstanden. Endvidere vil ændringen medføre administrative lettelser for ejere og myndigheder.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt et fortidsminde er opført i år 1865, eller senere er det kulturministeren der beslutter om fortidsmindet skal være beskyttet efter kapitel 1 eller 2 i bilaget til museumsloven. Såfremt der er tvivl om, hvorvidt et fortidsminde er fra før eller efter 1865, vil der som udgangspunkt altid være tale om en beskyttelse efter kapitel 1. Hvis et fortidsminde er opført hen over en årrække og en del af fortidsmindet er opført før år 1865 og en del efter, vil der som udgangspunkt være tale om en beskyttelse efter kapitel 1, hvis opførelsen af anlæggets konstruktion er påbegyndt forud for år 1865. Hvis et fortidsminde er genanvendt til andre formål end det oprindelige, er det fortidsmindets oprindelige opførelsestidspunkt, der vil være gældende. Eksempelvis vil ældre milesten fra før 1865, der er genanvendt som kilometersten, være omfattet af kapitel 1.

Hvorvidt et areal på et fortidsminde opført i år 1865 eller senere skal ændres eller ej i forhold til den nuværende beskyttelsesgrænse beror på en konkret faglig vurdering. Sager herom rejses af kulturministeren af egen drift.

Det er ikke hensigten, at muligheden for at ændre eksisterende arealafgrænsning skal anvendes til at lovliggøre ulovlige forhold. Det vil ligesom i dag være en overtrædelse af museumsloven, hvis der er foretaget ændringer på fortidsmindet uden dispensation.

Det foreslås, at der indføres en overgangsbestemmelse, der sikrer, at allerede beskyttede fortidsminder opført i år 1865 eller senere, fortsat er beskyttede, indtil kulturministeren har taget konkret stilling og meddelt, hvilke fortidsminder der fortsat skal være beskyttede og i hvilket omfang. Se bemærkningerne til lovens § 3, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det følger af den foreslåede ændring, at der i museumslovens bilag 1, kapitel 2, som nyt nummer 19 tilføjes "Øvrige kulturhistoriske anlæg, konstruktioner og sammenhænge, der af Kulturministeren vurderes væsentlige at beskytte som fortidsminde".

Formålet med ændringen er at muliggøre beskyttelse af typer af fortidsminder, der ikke er nævnt i lovens bilag. Ændringen skal muliggøre, at kulturministeren efter konkret vurdering vil kunne beskytte enkeltelementer, konstruktioner og anlæg med begrænset arealmæssig udstrækning. Kategorien har ikke til formål at beskytte kulturhistoriske helheder, som f.eks. landsbyejlerlav, hele byområder og moderne industrikvarterer.

Ved "øvrige kulturhistoriske anlæg, konstruktioner og sammenhænge, der vurderes væsentlige at beskytte som fortidsminde", forstås f.eks. diverse typer af militæranlæg (f.eks. flyvepladser, flyverskjul og observationsposter) og øvrige nyere tids anlæg, som ikke er omfattet af bilagets kapitel 2.

Til § 2

Til nr. 1

Efter § 2, stk. 1, 1. pkt., i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet nedsættes nævnet af erhvervs- og vækstministeren (nu erhvervsministeren) efter høring af miljø- og fødevareministeren (nu miljøministeren og ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri).

Efter lovens § 3, stk. 2, kan formanden beslutte, at behandlingen af en sag kræver, at nævnet tiltrædes af et eller flere yderligere sagkyndige medlemmer, der ad hoc beskikkes. Hvis formanden beslutter dette, indstiller styrelser under Miljø- og Fødevareministeriet et eller flere sagkyndige medlemmer med de relevante kompetencer til beskikkelse af erhvervs- og vækstministeren.

Efter § 7, stk. 2, kan erhvervs- og vækstministeren efter høring af miljø- og fødevareministeren fastsætte regler om fremgangsmåden ved eventuel uenighed om en formandsbeslutning efter bestemmelsens stk. 1.

Efter lovens § 13 fastsætter erhvervs- og vækstministeren nævnets forretningsorden efter høring af miljø- og fødevareministeren.

Efter lovens § 20 kan erhvervs- og vækstministeren efter høring af miljø- og fødevareministeren fastsætte regler om, at kommunikation mellem nævnet og 1. instans og sagens parter vedrørende sager, som er påklaget til nævnet, skal ske ved anvendelse af digital kommunikation, herunder bestem-

te it-systemer, særlige digitale formater, digital signatur eller lignende.

Efter lovens § 22 kan erhvervs- og vækstministeren efter høring af miljø- og fødevareministeren fastsætte regler om klagefrist og om krav til klagens indhold og form, idet omfang dette ikke er reguleret i den øvrige lovgivning.

Det foreslås, at *overalt* i loven ændres miljø- og fødevareministeren til miljøministeren, ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri og kulturministeren, og Miljø- og Fødevareministeriet ændres til Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Kulturministeriet.

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at erhvervsministeren fremover tillige skal foretage høring af kulturministeren.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Det følger af § 2, stk. 1, nr. 3, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet består af 16 sagkyndige medlemmer, jf. lovens § 4, der beskikkes af erhvervsministeren.

Det foreslås, at § 2, stk. 1, nr. 3, ændres således, at nævnet fremover vil bestå af 18 sagkyndige medlemmer.

Den foreslåede ændring skal ses i sammenhæng med, at det efter lovforslagets § 2, nr. 6, foreslås at oprettes en ny sagkyndig afdeling af nævnet, hvortil der vil blive udpeget 2 medlemmer, som er sagkyndige i kulturarvsforhold.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Det følger af § 2, stk. 5, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at medlemmerne nævnt i lovens § 2, stk. 1, nr. 3, skal repræsentere sagkundskab inden for de områder, der er

angivet i lovens § 3, stk. 1, nr. 1-8, og at de skal udøve deres hverv med upartiskhed.

Det foreslås at ændre henvisningen til nr. 1-8 i § 2, stk. 5, således, at der henvises til *nr. 1-9*.

Den foreslåede ændring skal ses i sammenhæng med, at det efter lovforslagets § 2, nr. 6, foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling af nævnet, hvortil der vil blive udpeget 2 medlemmer, som er sagkyndige i kulturarvsforhold.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Det følger af § 3, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet inddeles i ni afdelinger.

Det foreslås at ændre § 3, stk. 1, således, at nævnet fremover inddeles i ti afdelinger.

Den foreslåede ændring skal ses i sammenhæng med, at det efter lovforslagets § 2, nr. 6, foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling af nævnet, hvortil der vil blive udpeget 2 medlemmer, som er sagkyndige i kulturarvsforhold.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5 og 6

Det følger af § 3, stk. 1, nr. 1-9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet inddeles i ni afdelinger, der udgøres af medlemmerne nævnt i lovens § 2, stk. 1, nr. 1 og 2, og der derudover af en række oplyste sagkyndige medlemmer i de enkelte afdelinger. Nævnet udgøres af otte afdelinger, hvor der medvirker 2 sagkyndige i behandlingen af sagerne (afdeling 1-8), og én afdeling, hvor der deltager 4 læge medlemmer i behandlingen af sagerne (afdeling 9).

Det foreslås, at der i § 3, stk. 1, indsættes et nyt *nr. 9*, hvor efter nævnets 9. afdeling udgøres af medlemmerne nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1 og 2, samt 2 medlemmer, som er sagkyndige

i kulturarvsforhold. Bestemmelsens nr. 9 bliver herefter nr. 10.

Forslaget indebærer, at der oprettes en ny 9. afdeling i nævnet med 2 medlemmer, som er sagkyndige i kulturarvsforhold, til behandling af klagesager over afgørelser truffet i medfør af museumsloven.

Det foreslås, at denne afdeling af nævnet oprettes som en ny 9. afdeling i forlængelse af nævnets øvrige sagkyndige afdelinger. Den foreslåede ændring i lovforslagets § 2, nr. 5, skal ses i sammenhæng hermed.

Miljø- og Fødevareklagenævnet vil herefter blive inddelt i ti afdelinger, herunder ni afdelinger, hvor der medvirker 2 sagkyndige i behandlingen af sagerne (afdeling 1-9), og én afdeling, hvor der deltager 4 læge medlemmer i behandlingen af sagerne (afdeling 10).

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsernes anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 7 og 8

§ 4 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet regulerer beskikkelsen af sagkyndige medlemmer efter lovens § 3, stk. 1, nr. 1-8. En række nærmere angivne organisationer og foreninger indstiller kandidater til beskikkelse som enten sagkyndige medlemmer eller suppleanter for sagkyndige medlemmer til brug for de sagkyndige afdelinger af nævnet. Organisationerne og foreningerne er fastsat ud fra de emner, brancher eller erhvervsområder, der reguleres ved de afgørelser, der behandles i den pågældende afdeling af nævnet og afhængig af, hvilke behov for sagkundskab de forskellige afdelinger har.

Det foreslås, at der i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnets § 4 indsættes et *stk. 9*, hvorefter Organisationen Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, ICOMOS Danmark, Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur i forening indstiller 3 kandidater til beskikkelse efter den foreslåede § 3, stk. 1, nr. 9. Dansk Industri, BYFO Historiske Huse, Landbrug & Fødevarer, Bygherreforeningen og Landdistrikternes Fællesråd indstiller ligeledes i forening tre kandidater.

Forslaget indebærer, at de indstillingsberettigede organisationer og foreninger grupperes således, at de repræsenterer hhv. bevaringshensynet og brugerhensynet, og at de to grupperinger indstiller i alt 6 kandidater, således at erhvervsmi-

nisteren kan beskikke i alt 2 sagkyndige medlemmer og 2 suppleanter til den nye 9. afdeling. Tilsvarende gælder for de resterende sagkyndige afdelinger i Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Den foreslåede ændring i lovforslagets § 2, nr. 8, skal ses i sammenhæng med, at det efter lovforslagets § 2, nr. 6, foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling af nævnet, hvortil der vil blive udpeget 2 medlemmer, som er sagkyndige i kulturarvsforhold.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsernes anvendelsesområde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 4

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 5

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 6

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 7

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 8

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 9

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 10

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr.

9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 11

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 12

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 13

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 14

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 15

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 16

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 17

Til nr. 1

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at det foreslås at oprette en ny sagkyndig afdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet med 2 sagkyndige i kulturarvsforhold, og indebærer, at henvisning til nævnets læge afdeling i § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet ændres til § 3, stk. 1, nr. 10.

Til § 18

Det foreslås i *stk. 1*, at loven skal træde i kraft den 1. juni 2022.

Det foreslås i *stk. 2*, at § 1, nr. 6 og 7, ikke finder anvendelse på fortidsminder, der er opført i år 1865 eller senere, og som inden lovens ikrafttræden er omfattet af kapitel 1 i lovens bilag. For sådanne fortidsminder finder de hidtil gældende regler anvendelse, indtil kulturministeren har meddelt, hvilke fortidsminder der skal være beskyttede og i hvilken udstrækning.

Den foreslåede ændring af kapitel 2 i bilaget til loven i lovforslagets § 1, nr. 6, vil medføre, at fortidsmindetyper nævnt i bilagets kapitel 1 opført i år 1865 eller senere, først vil være beskyttede efter konkret meddelelse og ikke, som efter gældende regler, være automatisk beskyttede, når de er synlige i terrænet.

Der indføres en overgangsbestemmelse, der sikrer, at allerede beskyttede fortidsminder opført i år 1865 eller senere, fortsat er beskyttede, indtil kulturministeren har taget konkret stilling til og meddelt, hvilke fortidsminder der fortsat skal være beskyttede og i hvilket omfang. Udpegningen sker ud fra en konkret faglig vurdering af fortidsmindets kulturhistoriske værdi. Det vil sige, at fortidsminder, der er opført i perioden 1865-1922, og som i dag er beskyttet efter de hidtil gældende regler, fortsat er beskyttet, indtil der er taget konkret stilling til, om fortidsmindet fortsat skal være beskyttet, og dette er blevet meddelt.

Lovene gælder ikke for Færøerne og Grønland, fordi hovedlovene ikke gælder for Færøerne og Grønland. Lovene kan heller ikke sættes i kraft for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

§ 29 e. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder.

Stk. 2-5. ---

§ 29 j. ---

Stk. 2. ---

I museumsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014, som ændret ved § 46 i lov nr. 1715 af 27. december 2016, foretages følgende ændringer:

1. I § 29 e, stk. 1, 1. pkt., indsættes efter »fortidsminder«: »», medmindre ændringen er af underordnet betydning efter regler fastsat i medfør af § 29 e, stk. 6«.

2. I § 29 e indsættes som stk. 6:

»Stk. 6. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om ændring i tilstanden af fortidsminder, der er af underordnet betydning efter stk. 1, herunder hvilke ændringer i tilstanden af et fortidsminde der anses for at være af underordnet betydning.«

3. I § 29 j indsættes som stk. 3-9:

»Stk. 3. Ved vurderingen af, om der foreligger et særligt tilfælde efter stk. 1, hvor der kan gøres undtagelse fra § 29 e, stk. 1, kan følgende blandt andet tillægges positiv vægt:

- 1) Forholdet er foranlediget af anden lovgivning.
- 2) Forholdet muliggør nutidig, etableret anvendelse.
- 3) Forholdet sikrer og styrker fortidsmindets bevaring.
- 4) Forholdet sikrer og styrker formidling og tilgængelighed af fortidsmindet.
- 5) Forholdet er forskningsbetinget.
- 6) Fortidsmindet danner ramme om midlertidige aktiviteter.

Stk. 4. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om særlige tilfælde, der kan begrunde undtagelse efter stk. 1, jf. § 29 e, stk. 1, og om vilkår, der kan stilles ved meddelelse af dispensation.

Stk. 5. Anmodning om dispensation efter lovens § 29 j, stk. 1, skal indgives til Slots- og Kulturstyrelsen ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, som styrelsen stiller til rådighed. Anmodninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af styrelsen, jf. dog stk. 7 og 8.

Stk. 6. Kulturministeren kan stille krav om anvendelse af digital kommunikation, herunder bestemte it-systemer, særlige digitale formater, den til enhver tid gældende, nationale eID-løsning eller lignende.

Stk. 7. Hvis Slots- og Kulturstyrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at den der anmoder ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, skal styrelsen tilbyde, at anmodningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening efter stk. 5. Slots- og Kulturstyrelsen bestemmer, hvordan en anmodning omfattet af 1.

§ 29 t. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter dette kapitel eller de regler, der udstedes efter dette kapitel, kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet efter bestemmelserne i dette kapitel.

Stk. 2. Kulturministerens afgørelser efter § 29 h, stk. 2, og § 29 q, stk. 2, 1. pkt., kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet efter bestemmelserne i dette kapitel. Tilsvarende kan afgørelser efter § 29 j, stk. 1, påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, for så vidt angår dispensationer fra bestemmelserne i § 29 e, stk. 1, 1. pkt., og § 29 g, stk. 1 og 2, bortset fra tilladelser til arkæologiske undersøgelser af fortidsminder og historiske skibsvrag. Andre afgørelser efter dette kapitel kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Stk. 3. Kulturministeren kan fastsætte bestemmelser om klage over afgørelser truffet af ministeren efter regler udstedt i medfør af dette kapitel. Kulturministeren kan bestemme, at sådanne afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, eller at sådanne afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

Bilag 1

Kapitel 1: Følgende fortidsmindetyper er omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, hvis de er synlige i terrænet:

1-9) ---

Bilag 1

Kapitel 2: Følgende fortidsmindetyper er kun omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, når ejeren har modtaget meddelelse om deres tilstedeværelse:

1-17) ---

pkt. skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt.

Stk. 8. Slots- og Kulturstyrelsen kan helt ekstraordinært ud over de i stk. 7 nævnte tilfælde undlade at afvise en anmodning, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for styrelsen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.

Stk. 9. En digital anmodning anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for Slots- og Kulturstyrelsen.«

4. I § 29 t, stk. 1, og stk. 2, 1. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

5. I § 29 t, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3, 2. pkt., ændres » , som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9,« til: » , som behandler sagen i afdelingen omhandlet af § 3, stk. 1, nr. 9,«.

6. I bilag 1, kapitel 1, indsættes efter »Følgende fortidsmindetyper er omfattet af beskyttelsen i henhold til lovens § 29 e, hvis de er synlige i terrænet«: » og er opført i år 1865 eller senere«

7. I bilag 1, kapitel 2, indsættes som nr. 18 og 19:

»18) Fortidsminder omfattet af kapitel 1, som er opført i år 1865 eller senere.

19) Øvrige kulturhistoriske anlæg, konstruktioner og sammenhænge, der af kulturministeren vurderes væsentlige at sikre som fortidsminde.«

§ 2

I lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som ændret ved § 57 i lov nr. 338 af 2. april 2019, § 27 i lov nr. 58 af 28. januar 2020, § 73 i lov nr. 133 af 25. februar 2020 og § 2 i lov nr. 784 af 4. maj 2021, foretages følgende ændringer:

1. *Overalt* i loven ændres »miljø- og fødevarerministeren« til: »miljøministeren, ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri samt kulturministeren« og »Miljø- og Fødevarerministeriet« til: »Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Kulturministeriet«.

§ 2. Nævnet nedsættes af erhvervs- og vækstministeren efter høring af miljø- og fødevarerministeren. Nævnet består af:

1-2) ---

3) 16 sagkyndige medlemmer, jf. § 4, der beskikkes af erhvervs- og vækstministeren, og

4) ---

Stk. 2-4. ---

Stk. 5. Medlemmerne nævnt i stk. 1, nr. 3, skal repræsentere sagkundskab inden for de områder, der er angivet i § 3, stk. 1, nr. 1-8, og de skal udøve deres hverv med upartiskhed. Medlemmerne indstilles til beskikkelse efter reglerne i § 4.

Stk. 6-7. ---

§ 3. Nævnet inddeles i ni afdelinger, der udgøres af medlemmerne nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1 og 2, og derudover af følgende medlemmer i de enkelte afdelinger:

1-7) ---

8) 2 sagkyndige i veterinærforhold eller

9) 4 læge medlemmer.

Stk. 2. ---

§ 4.

Stk. 1-8. ---

2. I § 2, *stk. 1, nr. 3*, ændres »16 sagkyndige medlemmer« til: »18 sagkyndige medlemmer«.

3. I § 2, *stk. 5*, ændres »nr. 1-8« til: »nr. 1-9«.

4. I § 3, *stk. 1*, ændres »ni afdelinger« til: »ti afdelinger«.

5. I § 3, *stk. 1, nr. 8*, ændres »veterinærforhold eller« til: »veterinærforhold,«.

6. I § 3, *stk. 1*, indsættes efter nr. 8 som nyt nummer: »9) 2 sagkyndige i kulturarvsforhold eller«. Nr. 9 bliver herefter nr. 10.

7. I § 4 indsættes efter stk. 8 som nyt stykke: »*Stk. 9.* Til beskikkelse som sagkyndige medlemmer efter § 3, stk. 1, nr. 9, og suppleanter for disse indstiller Organisationen Danske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, ICOMOS Danmark og Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur i forening tre kandidater. Dansk Industri, BYFO Historiske Huse, Landbrug & Fødevarer, Bygherreforeningen og Landdistrikternes Fællesråd indstiller ligeledes i forening tre kandidater.« Stk. 9 bliver herefter stk. 10.

Stk. 9. Indstilles der ikke sagkyndige efter bestemmelserne i stk. 2-8, kan erhvervs- og vækstministeren genbeskikke eller midlertidigt beskikke en sagkyndig på formandens anbefaling.

8. I § 4, stk. 9, der bliver stk. 10, ændres »stk. 2-8« til: »stk. 2-9«.

§ 3

I lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021, foretages følgende ændring:

§ 33. ---

Stk. 2. Fredningsnævnets beslutning om fredning kan efter reglerne i § 43 indbringes for Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Miljø- og Fødevareklagenævnets beslutning om erstatning kan indbringes for Taksationskommissionen efter reglerne i § 45.

Stk. 3-5. ---

1. I § 33, stk. 2, 1. pkt., og § 78, stk. 1, 1. pkt., stk. 3, 1. pkt., stk. 4, 1. pkt., stk. 6, 2. pkt., og stk. 7, 2. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 78. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter loven eller de regler, der udstedes efter loven, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet efter bestemmelserne i dette kapitel. Afgørelser efter § 73, stk. 5, kan dog ikke påklages. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 65 a, stk. 2 og 5, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet efter kapitel 12, for så vidt angår retlige spørgsmål.

Stk. 2. ---

Stk. 3. Fredningsnævnets afgørelser efter § 50, stk. 1, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet efter bestemmelserne i dette kapitel. For klage over fredningsnævnets øvrige afgørelser gælder § 43.

Stk. 4. Miljø- og fødevareministerens afgørelser efter § 9, § 11, stk. 1 og 2, § 27, stk. 1 og 2, § 53, stk. 1, 2 og 4, og § 65 b, stk. 1 og 3-7, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet efter bestemmelserne i dette kapitel. Miljø- og fødevareministerens afgørelser efter § 61 a, stk. 1, og § 65 a, stk. 1 og 4, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet efter kapitel 12, for så vidt angår retlige spørgsmål.

Stk. 5. ---

Stk. 6. Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte bestemmelser om klage over afgørelser truffet af ministeren efter regler udstedt i medfør af loven. Miljø- og fødevareministeren kan bestemme, at sådanne afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, eller at sådanne afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

Stk. 7. Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte bestemmelser om klage over afgørelser truffet af en myndighed, som efter miljø- og fødevareministerens bestemmelse efter § 73, stk. 3, fører tilsyn med overholdelsen af loven. Miljø- og

fødevareministeren kan bestemme, at sådanne afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, eller at sådanne afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

§ 4

I lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1218 af 25. november 2019, som ændret senest ved lov nr. 787 af 4. maj 2021, foretages følgende ændring:

§ 91. ---

Stk. 2. Afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen efter lovens § 58 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Tilsvarende gælder for afgørelser truffet af miljø- og fødevareministeren efter lovens § 58 og afgørelser truffet i medfør af § 82, når disse afgørelser vedrører sager efter § 58.

Stk. 3. ---

1. I § 91, stk. 2, 1. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 5

I lov om råstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 124 af 26. januar 2017, som ændret ved § 3 i lov nr. 427 af 18. maj 2016, § 7 i lov nr. 720 af 8. juni 2018 og § 9 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

§ 13. Regionsrådets afgørelser efter loven eller regler fastsat i medfør af loven kan, for så vidt angår forekomster på landjorden, påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet efter §§ 15 og 16. Regionsrådets afgørelse efter § 5 a kan, for så vidt angår retlige spørgsmål, påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Regionsrådets afgørelser efter kapitel 7 a kan dog påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i en af nævnets afdelinger, jf. § 3, stk. 1, nr. 1-6, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Regionsrådets afgørelser efter § 7, stk. 2, § 9, stk. 2, og § 11 kan dog ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Stk. 2. Miljø- og fødevareministerens afgørelser efter regler fastsat i medfør af § 36 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet efter §§ 15 og 16. Øvrige afgørelser, som miljø- og fødevareministeren træffer efter loven eller efter regler fastsat i medfør af loven vedrørende forekomster på landjorden, kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

§ 26. ---

1. I § 13, stk. 1, 1. og 2. pkt., og stk. 2, 1. pkt., og § 26, stk. 2, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

Stk. 2. Afgørelser truffet af miljø- og fødevareministeren efter §§ 20, 20 b og 24 eller afgørelser truffet efter regler fastsat i medfør af § 20 a, stk. 5, kan, for så vidt angår vilkår til beskyttelse af kulturarv, natur og miljø, påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

§ 80. Vandløbsmyndighedens afgørelser, bortset fra afgørelser om erstatning og andre økonomiske spørgsmål, og miljø- og fødevareministerens afgørelser efter § 37 a kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Afgørelser efter § 54 a kan dog ikke påklages.

Stk. 2-3. ---

§ 60. Afgørelser efter § 4, § 6, § 7, stk. 2, § 13, § 15, stk. 2, § 17, stk. 3, §§ 19-21, § 38, § 39 og § 51, stk. 2 og 3, der er truffet af miljø- og fødevareministeren eller efter bemyndigelse fra ministeren, jf. § 43, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Stk. 2. ---

§ 48. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. Er planen eller programmet eller ændringer deri ikke udarbejdet i henhold til lov, eller giver den pågældende lov ikke mulighed for klage, kan afgørelsen efter § 10 om, at myndigheden ikke skal gennemføre en miljøvurdering af planer og programmer eller ændringer deri, påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår retlige spørgsmål. Afgørelsen kan dog ikke påklages af andre end miljøministeren,

§ 6

I lov om vandløb, jf. lovbekendtgørelse nr. 1217 af 25. november 2019, som ændret ved § 4 i lov nr. 2210 af 29. december 2020 og § 8 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 80, stk. 1, 1. pkt., ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 7

I lov om skove, jf. lovbekendtgørelse nr. 315 af 28. marts 2019, som ændret ved § 11 i lov nr. 126 af 30. januar 2021 og § 2 i lov nr. 1177 af 8. juni 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 60, stk. 1, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 8

I lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), jf. lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 48, stk. 3, 1. pkt., og stk. 4, 1. pkt., og § 49, stk. 1, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

hvis erhvervsministeren efter § 58, stk. 4, i lov om planlægning har truffet afgørelse om at afskære adgangen til at klage over planen eller ændringer deri efter § 58, stk. 1, nr. 3, i lov om planlægning.

Stk. 4. Er planen eller programmet eller ændringer deri ikke udarbejdet i henhold til lov, eller giver den pågældende lov ikke mulighed for klage, kan myndighedens afgørelse, som træffes ved gennemførelsen af en miljøvurdering efter § 8, stk. 1, påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår retlige spørgsmål. Afgørelsen kan dog ikke påklages af andre end miljøministeren, hvis erhvervsministeren efter § 58, stk. 4, i lov om planlægning har truffet afgørelse om at afskære adgangen til at klage over planen eller ændringer deri efter § 58, stk. 1, nr. 3, i lov om planlægning.

Stk. 5. ---

§ 49. Afgørelser efter § 21, for så vidt angår retlige spørgsmål, afgørelser efter § 25 og afgørelser efter § 46 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. dog stk. 2.

§ 29. Nationalparkfondens vedtagelse af en nationalparkplan kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår retlige spørgsmål.

Stk. 2. ---

Stk. 3. Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at klager over retlige spørgsmål i forbindelse med de afgørelser, der er nævnt i stk. 2, kan indbringes for Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, herunder regler om opsættende virkning af klage og om klageberettigelse.

§ 44. ---

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 37, stk. 3, samt § 38 om fravigelser fra § 10, stk. 1, § 11, stk. 1, § 19 og § 37, stk. 2, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet af

1) adressaten for afgørelsen,

§ 9

I lov om nationalparker, jf. lovbekendtgørelse nr. 120 af 26. januar 2017, foretages følgende ændring:

1. I § 29, stk. 1 og 3, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 10

I lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, jf. lovbekendtgørelse nr. 123 af 26. januar 2017, som ændret ved § 13 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 44, stk. 2-4, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

- 2) ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- 3) Digelaget for Marsken ved Tønder, når afgørelsen vedrører spørgsmål af betydning for drift og vedligeholdelse af diger og afvandings- og bevandingsanlæg,
- 4) enhver, som i øvrigt har en individuel, væsentlig interesse i sagen,
- 5) offentlige myndigheder,
- 6) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- 7) Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Ornitologisk Forening og
- 8) Friluftsrådet, når afgørelsen berører væsentlige rekreative interesser.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 33 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet af adressaten for afgørelsen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter kapitel 9 a kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet af

- 1) adressaten for afgørelsen,
- 2) enhver, som har en væsentlig, individuel interesse i sagen,
- 3) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- 4) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres vedtægter varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser, og
- 5) lokale foreninger og organisationer, der har beskyttelse af natur og miljø som hovedformål.

Stk. 5-14. ---

§ 75. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter loven, jf. dog stk. 2, og miljøministerens afgørelser efter § 29, stk. 2 og 4, § 32, § 37 og § 38, jf. § 40, stk. 2, og i konkrete sager efter kapitel 8 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Stk. 2-7. ---

§ 77. ---

§ 11

I lov om vandforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1450 af 5. oktober 2020, som ændret ved § 5 i lov nr. 2210 af 29. december 2020, § 5 i lov nr. 126 af 30. januar 2021 og § 2 i lov nr. 127 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

1. I § 75, *stk. 1*, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 12

I lov om forurennet jord, jf. lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017, som ændret ved § 16 i lov nr. 278 af 17. april 2018 og § 3 i lov nr. 126 af 30. januar 2021, foretages følgende ændring:

Stk. 2. Regionsrådets afgørelser om ekspropriation, jf. § 22, stk. 2 og 4, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Stk. 3-7. ---

§ 53. Afgørelser truffet efter følgende bestemmelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet:

1-2) ---

§ 15. Endeligt vedtagne risikostyringsplaner og senere re-vurderinger af disse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår retlige spørgsmål.

Stk. 2-3. ---

§ 19. Afgørelser truffet efter §§ 12 og 13 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår processuelle spørgsmål i forbindelse med tilvejebringelsen af havstrategierne.

§ 18. Afgørelser efter loven, der er truffet af kommunalbestyrelsen eller miljøministeren, eller efter bemyndigelse fra miljøministeren, jf. § 18 c, stk. 1, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. ---

Stk. 3. Afgørelser efter § 3, stk. 1, i sager, der er igangsat efter § 1 a, kan i deres helhed påklages til Miljø- og Fødevare-

1. I § 77, *stk. 2*, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 13

I lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017, foretages følgende ændring:

1. I § 53 ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 14

I lov om vurdering og styring af oversvømmelsesrisikoen fra vandløb og søer, jf. lovbekendtgørelse nr. 1085 af 22. september 2017, foretages følgende ændring:

1. I § 15, *stk. 1*, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 15

I lov om havstrategi, jf. lovbekendtgørelse nr. 1161 af 25. november 2019, foretages følgende ændring:

1. I § 19 ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

§ 16

I lov om kystbeskyttelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 705 af 29. maj 2020, foretages følgende ændring:

1. I § 18, *stk. 1 og 3*, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.

reklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Stk. 4-5. ---

§ 17

I lov om Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram, jf. lovbekendtgørelse nr. 101 af 26. januar 2017, foretages følgende ændring:

§ 19. ---

Stk. 2. Klage over retlige spørgsmål i forbindelse med afgørelser efter denne lovs §§ 7-9 og § 13, stk. 1 og 2, eller efter regler fastsat i medfør heraf kan indbringes for Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Stk. 3-9. ---

1. I § 19, stk. 2, ændres »§ 3, stk. 1, nr. 9« til: »§ 3, stk. 1, nr. 10«.